

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність «051 Економіка»

Допускається до захисту
завідувач кафедри економіки та економічної теорії
С.Г. Батажок доцент С.Г. Батажок
«*31. жовтня*» 2025 року

КВАЛІФІКАЦІЯ РОБОТА МАГІСТРА

**ЕФЕКТИВНІСТЬ ЧИННИКІВ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ
ПІДПРИЄМСТВА
(ЗА МАТЕРІАЛАМИ БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО НАДЛІСНИЦТВА ФІЛІЇ
«СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»)**

Виконала: *Бацай Яна Олександрівна*

Керівник: *Батажок Світлана Григоріївна*

Рецензент: *Хомовий Сергій Михайлович*

[Підпис]
підпис
[Підпис]
підпис
[Підпис]
підпис

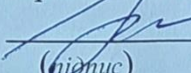
Я, Бацай Яна Олександрівна, засвідчую, що кваліфікаційну роботу магістра виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Біла Церква – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 051 «Економіка»

Затверджую
гарант ОІП «Економіка»

(підпис) доцент Т.В. Понедільчук

«04» листопада 2024 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра

Бацай Яні Олександрівні

Тема: Ефективність чинників впливу на формування прибутку підприємства (за матеріалами Білоцерківського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України»)

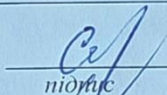
Перелік питань, що розробляються в роботі: провести комплексне дослідження чинників, що впливають на зростання прибутку підприємства в сучасних ринкових умовах. На основі теоретичних положень та емпіричного дослідження розробити практичні рекомендації для підвищення прибутку Білоцерківського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України». Рекомендації повинні бути підкріплені кількісними оцінками та враховувати специфіку діяльності підприємства та особливості ринку.

Вихідні дані: звіти про фінансові результати, дані про обсяги виробництва та реалізації продукції, макроекономічні показники, дані про ринок, монографії, наукові статті, законодавчі та нормативні документи.

Календарний план виконання роботи

Етап виконання	Період виконання	Відмітка про виконання
Огляд літератури	листопад 2024-січень 2025	виконано
Теоретико-методична частина	лютий -квітень 2025	виконано
Аналітична частина	травень-червень 2025	виконано
Рекомендаційна частина	липень-серпень 20	виконано
Оформлення роботи	вересень ь2025	виконано
Перевірка на плагіат	жовтень 2025	виконано
Попередній розгляд на кафедрі	жовтень 2025	виконано
Подання на рецензування	листопад 2025	виконано

Керівник

(підпис) С.Г. Батажок

Здобувач

(підпис) Я.О. Бацай

Дата отримання завдання: «04» листопада 2024 року

АНОТАЦІЯ

Бацай Я.О. Ефективність чинників впливу на формування прибутку підприємства (за матеріалами Білоцерківського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України»).

У магістерській роботі досліджено теоретичні та практичні аспекти формування прибутку підприємства в сучасних ринкових умовах. Основну увагу зосереджено на виявленні та оцінюванні чинників, що впливають на рівень прибутковості, а також на визначенні напрямів підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження є Білоцерківське надлісництво філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України», а предметом — сукупність економічних чинників, що формують прибуток підприємства. У роботі використано методи аналізу та синтезу, порівняльний і факторний аналіз, економіко-математичне моделювання, а також аналіз фінансової звітності за 2022–2024 роки.

У процесі дослідження проаналізовано динаміку основних фінансових показників підприємства, рівень рентабельності, ефективність використання капіталу та ресурсів. Визначено ключові зовнішні й внутрішні чинники впливу на формування прибутку, обґрунтовано роль інтенсивних факторів як основного резерву зростання прибутковості.

Робота складається з вступу, трьох розділів з підрозділами, списку використаних джерел та додатків. Обсяг повного тексту роботи має 67 сторінок. Список використаних джерел має 50 джерел.

Розроблено практичні рекомендації щодо підвищення прибутковості Білоцерківського надлісництва, спрямовані на оптимізацію витрат, підвищення ефективності використання ресурсів та вдосконалення управлінських рішень. Отримані результати можуть бути використані в практичній діяльності лісогосподарських підприємств і при формуванні стратегій їх сталого розвитку.

Ключові слова: прибуток, прибутковість, чинники впливу, рентабельність, фінансова ефективність, лісогосподарське підприємство.

ANNOTATION

Batsai Y. O. Efficiency of Factors Influencing the Formation of Enterprise Profit (Based on the Case of the Bila Tserkva Forestry of the “Capital Forest Office” Branch of the State Enterprise “Forests of Ukraine”).

The master’s thesis examines the theoretical and practical aspects of profit formation in enterprises under modern market conditions. The study focuses on identifying and assessing the factors influencing profitability and determining ways to improve the efficiency of financial and economic activities.

The object of the research is the Bila Tserkva Forestry Enterprise of the “Capital Forest Office” branch of the State Enterprise “Forests of Ukraine”, while the subject is a set of economic factors affecting enterprise profit formation. The research methods include analysis and synthesis, comparative and factor analysis, economic and mathematical modeling, and the analysis of financial statements for 2022–2024.

The study analyzes the dynamics of key financial indicators, profitability levels, capital efficiency, and resource utilization. The main external and internal factors influencing profit formation are identified, and the decisive role of intensive factors as the primary reserve for increasing profitability is substantiated.

The thesis consists of an introduction, three chapters with subsections, a list of references, and appendices. The total length of the full text is 67 pages. The list of references includes 50 sources.

Practical recommendations aimed at improving the profitability of the Bila Tserkva Forestry Enterprise have been developed, focusing on cost optimization, more efficient resource use, and enhancement of managerial decision-making. The results of the study can be applied in the practical activities of forestry enterprises and in developing strategies for their sustainable development.

Keywords: profit, profitability, influencing factors, return on equity, financial efficiency, forestry enterprise.

ВСТУП	6
РОЗДІЛ I Теоретичні засади прибутковості підприємства	8
1.1. Сутність прибутку в діяльності підприємства.	8
1.2 Чинники впливу на зростання прибутку підприємства	13
Висновок до розділу 1	20
РОЗДІЛ II Аналіз стану прибутковості Білоцерківського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України»	21
2.1 Характеристика діяльності підприємства	21
2.2 Дослідження прибутковості підприємства	25
2.3 Чинники впливу на формування прибутку підприємства	33
Висновок до розділу 2	43
РОЗДІЛ III Напрями зростання прибутковості підприємства	44
3.1 Ефективність впливу чинників на формування прибутку підприємства	44
3.2. Використання сучасних методів аналізу та моделювання для реінвестування прибутку	51
Висновок до розділу 3	56
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Проблема підвищення прибутковості державних підприємств (ДП) є однією з найгостріших у сучасній економіці, особливо в умовах глобалізації, посилення конкуренції та нестабільності зовнішнього середовища. Для ДП здатність генерувати стійкий прибуток є ключовим чинником не лише його економічної ефективності, а й виконання державних функцій, забезпечення надходжень до бюджету та ефективного управління національними активами. Лісовий сектор, який відіграє важливу роль у формуванні національного багатства та екологічної стійкості, не є винятком. Розуміння чинників, що впливають на зростання прибутку саме в цьому секторі, дозволить не тільки оптимізувати господарську діяльність окремих ДП, а й забезпечити раціональне та стає використання національних лісових ресурсів, а також підвищити їхню соціальну, екологічну та фінансову ефективність в інтересах суспільства.

Мета роботи полягає у комплексному дослідженні чинників, що впливають на зростання прибутку Білоцерківського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України», з метою розробки практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності його діяльності. Вибір Білоцерківського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» як об'єкта дослідження зумовлений його значущим внеском у лісовий сектор України та його позицією одного з лідерів галузі. Аналіз досвіду Білоцерківського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» дозволить виявити загальні закономірності, які можуть бути використані іншими підприємствами агропромислового комплексу. Предметом дослідження є чинники, що впливають на зростання прибутку підприємства в агропромисловому секторі.

Завданням дослідження є проведення ґрунтового теоретичного аналізу поняття прибутку та чинників, що на нього впливають; здійснення детального аналізу фінансово-господарської діяльності Білоцерківського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України»; виявлення ключових чинників, що впливають на зростання прибутку підприємства. Також це розробка моделі, що

описує взаємозв'язок між чинниками та прибутком; формулювання практичних рекомендацій щодо підвищення прибутковості підприємства.

Методи дослідження включають в себе теоретичні методи такі як аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, класифікація. Емпіричними методами є збір та аналіз статистичної інформації, фінансової звітності, проведення порівняльного аналізу, побудова економіко-математичних моделей.

Інформаційною базою дослідження є фінансова звітність Білоцерківського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» останніх 3-х років, актуальні статистичні дані Державної служби статистики України, наукові публікації з питань економіки підприємства, фінансів, маркетингу. матеріали з офіційного веб-сайту Білоцерківського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України»

Основні положення та результати дослідження були апробовані на науково-практичних конференціях і оприлюднені у вигляді тез доповідей. Зокрема, результати наукових досліджень висвітлено в тезах доповідей: «Роль соціальних інвестицій у забезпеченні стійкого розвитку національної економіки», підготовлених Бацай Я. О. під науковим керівництвом Панасюк В. І., доцента кафедри публічного управління, адміністрування та міжнародної економіки Білоцерківського національного аграрного університету, а також «Чинники впливу на зростання прибутку підприємства в ринкових умовах», виконаних Бацай Я. О. під науковим керівництвом Батажок С. Г., кандидата економічних наук, доцента Білоцерківського національного аграрного університету. Робота складається з вступу, трьох розділів з підрозділами, списку використаних джерел та додатків. Обсяг повного тексту роботи має 67 сторінок. Список використаних джерел має 50 джерел.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність прибутку в діяльності підприємства.

Ефективність роботи підприємства тепер вимірюється не лише обсягами виробництва, а й його фінансовою стійкістю, здатністю задовольняти потреби клієнтів та адаптуватися до мінливих умов ринку. Фінансові показники, такі як прибутковість, ліквідність та структура капіталу, відіграють вирішальну роль у оцінці фінансового здоров'я підприємства.

Управління сучасним підприємством вимагає комплексного підходу, який охоплює стратегічне планування, ефективне використання ресурсів, мотивацію персоналу та впровадження інновацій. Здатність підприємства швидко адаптуватися до змін є запорукою його виживання та розвитку в умовах жорсткої конкуренції.

Важливим аспектом розвитку підприємства є його життєвий цикл. Кожне підприємство проходить через певні етапи: від зародження до зрілості та, можливо, занепаду. Розуміння цих етапів дозволяє підприємцям своєчасно вживати необхідних заходів для забезпечення сталого розвитку бізнесу [1].

Ринкова економіка також вимагає від підприємств соціальної відповідальності. Сьогодні споживачі все більше звертають увагу на екологічні та соціальні аспекти діяльності підприємств. Соціальна відповідальність не лише покращує імідж підприємства, а й відкриває нові можливості для співпраці з партнерами та інвесторами. Створення сприятливого бізнес-клімату, зниження адміністративних бар'єрів та підтримка інновацій є важливими факторами, які сприяють зростанню економіки та підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств.

Адам Сміт, один з основоположників класичної політекономії, надавав прибутку особливого значення. Він розглядав його не лише як фінансовий результат діяльності підприємця, але й як важливий рушійний фактор економічного розвитку. За Смітом, прибуток є природною винагородою за ризик, який бере на себе

підприємець, вкладаючи свої кошти у виробництво [2]. Це стимулює підприємців до пошуку нових можливостей, вдосконалення технологій та розширення виробництва. Він вважав, що саме прибуток є основним джерелом накопичення капіталу, який необхідний для інвестицій та подальшого економічного зростання. В умовах вільної конкуренції, за Смітом, прибуток має тенденцію до зниження, оскільки підприємці змушені конкурувати між собою, знижуючи ціни на свою продукцію. В економічній системі Сміта прибуток відіграє центральну роль. Завдяки прибутку відбувається накопичення капіталу, вдосконалення технологій, розширення виробництва і, як наслідок, зростання добробуту суспільства. Сміт припускав, що ринок є досконалим і конкуренція повна. Однак, реальність часто відрізняється від цієї ідеальної моделі. Більше зосереджувався на економічних аспектах, ніж на соціальних наслідках економічної діяльності. Він не враховував такі явища, як зовнішні ефекти, які можуть спотворювати ринкові сигнали і призводити до неефективного розподілу ресурсів [3],[4].

На відміну від Сміта, Карл Маркс стверджував, що прибуток є результатом експлуатації робітничого класу [5]. За його теорією, робітники створюють більшу вартість, ніж отримують у вигляді заробітної плати. Різниця між створеною вартістю і вартістю робочої сили, за Марксом, і є прибутком власників засобів виробництва. Маркс ввів поняття "додаткової вартості", яка, на його думку, є джерелом прибутку. Додаткова вартість створюється за рахунок того, що робітники працюють більше часу, ніж необхідно для відтворення власної робочої сили. Він вважав, що розподіл прибутку є результатом класової боротьби між буржуазією (власниками засобів виробництва) і пролетаріатом (робітничим класом) [6]. Буржуазія прагне максимізувати свій прибуток, експлуатуючи робітників, тоді як робітники прагнуть до підвищення заробітної плати та поліпшення умов праці. На основі своєї теорії прибутку Маркс робив висновок про необхідність радикальних соціальних перетворень, які б ліквідували приватну власність на засоби виробництва і встановили суспільну власність. Маркс жорстко критикував капіталістичну систему, вважаючи її несправедливою і неефективною. За його теорією, капіталізм неминуче веде до посилення соціальної нерівності, економічних криз та зрештою до свого

руйнування. Критики Маркса зазначають, що його теорія занадто спрощує складні економічні процеси і не враховує багатьох факторів, таких як технологічний прогрес, інновації та роль держави. Маркс недооцінював роль прибутку як стимулу до інновацій і розвитку виробництва та критикував ринкову економіку, але не запропонував ефективної альтернативи [7].

Інституціоналісти підкреслюють роль інституційного середовища у формуванні та розподілі прибутку. Вони вважають, що прибуток не є лише результатом індивідуальних зусиль підприємців, але також залежить від загального економічного контексту та інституційного середовища. Поведінкова економіка додає до цього ще один вимір, розглядаючи прибуток через призму психологічних факторів, таких як схильність до ризику, втрата неадекватності та інші.

На думку Шумпетера, одного з найвидатніших економістів ХХ століття, основним джерелом прибутку є не просто виробництво товарів чи послуг, а впровадження нових ідей, технологій та організаційних форм. Тобто, прибуток – це винагорода за "творче руйнування", за заміну старих способів виробництва новими, більш ефективними. Центральну роль у цьому процесі відіграє підприємець. Саме він втілює нові ідеї в життя, бере на себе ризик і, як наслідок, отримує прибуток. Шумпетер пов'язує цикли економічної кон'юнктури з інноваціями. Періоди бурхливого зростання пов'язані з появою нових технологій та продуктів, які приносять високий прибуток інноваторам. Після цього настає період консолідації, коли інші компанії починають копіювати інновації, і прибуток поступово знижується. Ідеї Шумпетера залишаються актуальними і сьогодні. Вони допомагають нам зрозуміти, чому одні країни розвиваються швидше за інші, чому з'являються нові галузі і чому старі компанії можуть зникнути [8].

Сучасні дослідження прибутку відходять від вузьких теоретичних рамок і пропонують більш комплексний підхід. Вони враховують як економічні, так і соціальні, психологічні та інституціональні фактори. Прибуток розглядається як динамічна категорія, яка змінюється в часі під впливом різних факторів. Особлива увага приділяється ролі інновацій та соціальної відповідальності бізнесу.

Отже, прибуток підприємства – це фінансовий результат діяльності підприємства, який визначається як різниця між отриманим доходом від реалізації продукції (робіт, послуг) та всіма витратами, пов'язаними з цією діяльністю. Іншими словами, прибуток – це та частина доходу, яка залишається після покриття всіх витрат і є винагородою за підприємницьку діяльність.

Зростання прибутку є однією з головних цілей будь-якого підприємства. Це не лише показник фінансової стабільності, а й стимул для подальшого розвитку та інвестування. Проте, на прибуток впливає безліч чинників, як внутрішніх, так і зовнішніх. Класичні економісти, такі як Адам Сміт і Давид Рікардо, акцентували увагу на ролі вільної конкуренції та спеціалізації виробництва як рушійних сил зростання прибутку. Вони вважали, що ринок сам по собі здатний регулювати економіку і забезпечувати оптимальне розподілення ресурсів. Неокласичні економісти доповнили цю картину, підкресливши важливість попиту і пропозиції, а також маржинального аналізу для прийняття ефективних управлінських рішень.

Інституціональні економісти, такі як Торстейн Веблен і Дуглас Норт, звернули увагу на роль інституцій (правил, норм, законів) та трансакційних витрат у формуванні прибутку. Вони стверджували, що історія та культура мають значний вплив на економічні процеси. Веблен, один із засновників інституціоналізму, підкреслював, що економічна поведінка людей значною мірою визначається не раціональними розрахунками, а соціальними нормами та інституціями, які формуються в суспільстві. Він ввів поняття показного споживання, яке пояснює, чому люди часто купують товари не стільки для задоволення своїх потреб, скільки для демонстрації свого статусу в суспільстві. Веблен критикував неокласичну економіку за надмірне спрощення людської поведінки та недооцінку ролі соціальних чинників. Норт розвинув ідеї Веблена, надавши більш формалізоване визначення інституцій показного споживання в суспільстві. Він розрізняв формальні інституції (закони, контракти) та неформальні (норми, звичаї, традиції). Норт показав, як інституції впливають на розподіл ресурсів, стимулюють або стримують інновації та визначають ефективність економічних систем [9].

Сучасні теорії управління пропонують більш комплексний підхід до аналізу чинників, що впливають на прибуток. Стратегічне управління підкреслює важливість формування довгострокової стратегії розвитку підприємства, яка враховує як внутрішні, так і зовнішні чинники. Теорія обмежень фокусується на ідентифікації та усуненні вузьких місць у виробничому процесі, а теорія ігор дозволяє аналізувати взаємодію підприємства з конкурентами та іншими учасниками ринку.

Прибуток, як фундаментальна категорія ринкової економіки, виступає не просто фінансовим показником, а й потужним мотиватором господарської діяльності підприємств. Саме прагнення до отримання прибутку спонукає підприємців до ефективного використання всіх доступних ресурсів – від фінансових інвестицій та трудових ресурсів до природних багатств та власних підприємницьких здібностей. Цей комплексний процес, спрямований на створення продукту або послуги, його реалізацію на ринку та отримання прибутку, є рушійною силою розвитку будь-якого бізнесу.

Серед українських науковців можна виділити Наталію Покровську, яка у своїх працях глибоко аналізує економічну природу прибутку та визначає ключові внутрішні й зовнішні фактори, що формують його величину. У співпраці з Діаною Катрич вона розглядає сучасні підходи до трактування прибутку та особливості формування фінансових результатів підприємств у ринковому середовищі. Вагомий внесок у дослідження методів управління процесом формування прибутку робить О. В. Денісов, який акцентує увагу на системному підході до виявлення резервів підвищення прибутковості та оптимізації витратної частини діяльності підприємств. Питання формування та використання прибутку активно вивчає В. О. Колісник, який обґрунтовує вплив структури капіталу та обіговості ресурсів на фінансові результати. Значну увагу взаємозв'язку між доходами, витратами та кінцевим прибутком приділяють також Ірина Єпіфанова та В. В. Гуменюк, які розглядають прибуток як інтегральний показник ефективності господарської діяльності та аналізують чинники, що зумовлюють його зростання або зменшення в сучасних економічних умовах. Сукупно роботи цих учених формують актуальне наукове

підґрунтя для розуміння механізмів формування прибутку підприємств та факторів, що визначають їхню фінансову стійкість і конкурентоспроможність[9].

1.2 Чинники впливу на зростання прибутку підприємства.

Саме прибуток є ресурсом, який дозволяє підприємствам не тільки виживати в складних умовах, але й розвиватися, створювати нові робочі місця та сприяти загальному економічному зростанню країни.

Процес управління прибутковістю є багатограним і включає в себе широкий спектр заходів, спрямованих на збільшення доходів та зменшення витрат. Це може бути впровадження нових технологій, оптимізація виробничих процесів, розширення асортименту продукції, активізація маркетингової діяльності тощо. Однак, для того щоб досягти успіху в цій справі, необхідно глибоко розуміти чинники, які впливають на формування прибутку.

Дослідження основних чинників, що впливають на прибуток підприємства, є ключовим завданням сучасної економічної науки. Адже саме завдяки такому дослідженню можна розробити ефективні стратегії управління, які дозволять підприємствам не тільки збільшити свої прибутки, але й забезпечити стабільний розвиток в довгостроковій перспективі. Однак, на величину прибутку впливає безліч чинників, які можна умовно поділити на дві великі групи: екстенсивні та інтенсивні.

Екстенсивний шлях розвитку передбачає збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції за рахунок кількісного зростання ресурсів. Це може бути досягнуто шляхом розширення виробничих потужностей, збільшення чисельності персоналу, залучення додаткових фінансових ресурсів тощо. Такий підхід дозволяє швидко збільшити обсяги виробництва та отримати додатковий прибуток, особливо в умовах зростаючого попиту на продукцію. Однак, екстенсивний шлях розвитку має свої обмеження. Збільшення масштабів виробництва може призвести до зниження ефективності, перенасичення ринку та зростання витрат. Тому, як

правило, екстенсивні чинники використовуються на початкових етапах розвитку підприємства або в умовах високого попиту на продукцію.

Інтенсивний шлях розвитку спрямований на підвищення ефективності використання наявних ресурсів. Це досягається за рахунок якісних змін у виробництві: впровадження нових технологій, підвищення кваліфікації персоналу, оптимізації виробничих процесів, удосконалення маркетингу тощо. Інтенсивний шлях розвитку дозволяє збільшити прибуток при відносно стабільних масштабах виробництва, підвищити конкурентоспроможність продукції та знизити витрати. Однак, впровадження інноваційних технологій та підвищення кваліфікації персоналу вимагає значних інвестицій і часу

Взаємозв'язок екстенсивних та інтенсивних чинників є досить тісним. Найчастіше підприємства використовують комбінацію обох типів чинників для досягнення своїх цілей. Наприклад, після розширення виробничих потужностей (екстенсивний фактор) підприємство може впровадити нові технології для підвищення ефективності виробництва (інтенсивний чинник). Вибір оптимальної комбінації чинників залежить від специфіки галузі, розміру підприємства, фінансових ресурсів, конкуренції на ринку тощо [10].

Також існує поділ на зовнішні та внутрішні. Зовнішні чинники – це ті, на які підприємство безпосередньо вплинути не може, але які суттєво формують умови його діяльності. До них належать:

- макроекономічне середовище: стан національної економіки, рівень інфляції, обмінний курс, податкова політика. Зміни в макроекономічному середовищі можуть як стимулювати зростання прибутку (наприклад, економічне зростання), так і негативно впливати на нього (наприклад, економічна рецесія).

- конкурентне середовище: кількість конкурентів, їхня ринкова частка, стратегії, асортимент продукції. Високий рівень конкуренції змушує підприємства постійно вдосконалювати свої продукти та послуги, знижувати витрати і шукати нові ринки збуту.

- законодавче регулювання: податкове законодавство, трудове законодавство, екологічне законодавство. Зміни в законодавстві можуть як сприяти зростанню

прибутку (наприклад, податкові пільги), так і обмежувати його (наприклад, підвищення податків).

- соціально-культурні чинники: демографічні зміни, рівень доходів населення, культурні цінності. Зміни в соціальному середовищі можуть впливати на попит на продукцію підприємства.

- технологічний прогрес: поява нових технологій, автоматизація виробництва. Технологічний прогрес може як відкривати нові можливості для зростання прибутку (наприклад, зниження витрат виробництва), так і створювати нові загрози (наприклад, поява нових конкурентів).

- політичні чинники: політична стабільність, міжнародні відносини. Політичні події можуть впливати на бізнес-клімат в країні і, відповідно, на прибуток підприємств.

Зовнішні чинники можна розглядати як сукупність умов і обставин, які існують поза межами підприємства, але безпосередньо впливають на його функціонування. До числа таких чинників належать, зокрема, природно-кліматичні умови, які можуть суттєво впливати на виробничі процеси, особливо в таких галузях, як сільське господарство, туризм та енергетика. Логістичні умови, пов'язані з розвитком транспортної інфраструктури, також відносяться до зовнішніх чинників і можуть впливати на витрати на транспортування продукції та сировини.

Важливу роль відіграють макроекономічні чинники, такі як державна політика в галузі ціноутворення, регулювання тарифів, відсотків, податків. Зміни в податковому законодавстві, встановлення нових податків або зміна ставок існуючих можуть суттєво вплинути на фінансовий стан підприємства. Конкуренція на ринку є ще одним потужним зовнішнім чинником, який вимагає від підприємств постійного адаптування до мінливих умов ринку та пошуку нових конкурентних переваг.

Особливістю зовнішніх чинників є їхня об'єктивна природа. Підприємство не може самостійно змінити природно-кліматичні умови, вплинути на державну політику або ліквідувати конкуренцію. Однак, підприємство може і повинно адаптуватися до змін зовнішнього середовища, розробляти ефективні стратегії для

мінімізації негативного впливу зовнішніх чинників і використання виникаючих можливостей.

Внутрішні чинники – це ті, які безпосередньо залежать від діяльності самого підприємства. До них належать:

- менеджмент: якість управління, стратегічне планування, організаційна структура, корпоративна культура. Ефективний менеджмент є ключовим чинником успіху будь-якого підприємства.

- виробництво: технологічний рівень виробництва, ефективність використання ресурсів, якість продукції. Сучасне обладнання і ефективні технологічні процеси дозволяють знизити витрати виробництва і підвищити якість продукції.

- маркетинг: маркетингова стратегія, цінова політика, просування продукції. Ефективний маркетинг дозволяє завоювати нові ринки збуту і збільшити обсяги продажів.

- фінанси: фінансова стійкість, інвестиційна діяльність, управління оборотним капіталом. Фінансова стабільність є запорукою довгострокового розвитку підприємства.

- персонал: кваліфікація працівників, їхня мотивація, продуктивність праці.

Кваліфікований персонал є одним з основних активів підприємства. [11].

Серед внутрішніх чинників, що безпосередньо впливають на результати виробничо-господарської діяльності, традиційно виділяють виробничі та невиробничі. Невиробничі чинники, такі як комерційна діяльність, маркетинг, фінанси, хоча й є важливими складовими успіху підприємства, проте не є предметом розгляду в контексті даного дослідження.

Виробничі чинники, навпаки, безпосередньо пов'язані з процесом створення продукту або послуги. Вони включають в себе сукупність ресурсів, технологій і організаційних форм, які використовуються для перетворення вхідних ресурсів у готову продукцію. Саме виробничі чинники визначають рівень ефективності використання ресурсів, продуктивність праці, якість продукції та, зрештою, конкурентоспроможність підприємства.

Серед виробничих чинників особливе місце належить засобам праці та предметам праці. Засоби праці (машини, обладнання, будівлі тощо) передають свою вартість продукту поступово, у міру зношення. Предмети праці (сировина, матеріали) повністю витрачаються у процесі виробництва і переносять свою вартість на продукт одноразово. Ефективне використання засобів і предметів праці є ключовим чинником підвищення продуктивності праці та зниження собівартості продукції.

Інтенсифікація виробництва, тобто збільшення обсягів виробництва при зменшенні витрат ресурсів, досягається за рахунок зростання ефективності використання всіх видів ресурсів, у тому числі і виробничих. Важливим аспектом інтенсифікації виробництва є синхронне залучення всіх елементів виробничого процесу, що дозволяє мінімізувати простой обладнання, скоротити тривалість виробничого циклу та підвищити якість продукції [12].

В цій таблиці ми бачимо комплексну, ієрархічно структуровану класифікацію чинників, що впливають на фінансові результати підприємства, яка охоплює всі чинники від макроекономічного середовища до внутрішньої ефективності використання ресурсів. Починаючи з фундаментального поділу на зовнішні чинники, які є неконтрольованими (наприклад, інфляція, кон'юнктура ринку, ціни на ресурси) наведені умови функціонування, та внутрішні чинники, що контролюються менеджментом. Внутрішні чинники деталізовані за трьома критеріями: загальногосподарські (виробничі та невиробничі), які безпосередньо формують дохід і собівартість; за методом впливу, що включає екстенсивні (збільшення кількості ресурсів або часу їх використання, як-от чисельність працівників або тривалість робочого дня, а також непродуктивні втрати) та інтенсивні (підвищення ефективності використання наявних ресурсів, як-от кваліфікація, продуктивність обладнання та технології), причому останні є головним резервом зростання у сучасній економіці; і, нарешті, за видом ресурсу (основні засоби, матеріальні та трудові ресурси), що є об'єктами, на які спрямований вплив усіх внутрішніх факторів.

Зовнішні та внутрішні чинники тісно взаємодіють між собою. Зміни у зовнішньому середовищі вимагають від підприємства відповідних адаптаційних заходів, які здійснюються за допомогою внутрішніх ресурсів. Наприклад, зростання конкуренції може стимулювати підприємство до впровадження нових технологій і підвищення якості продукції.

Таблиця 1.1

Класифікація чинників, що впливають на прибутковість підприємства

I. Зовнішні	Неконтрольовані	Ринок та Середовище	Природні умови, Транспортні умови, Інфраструктура ринку, Кон'юнктура ринку, Ціни на виробничі ресурси, Конкуренція на ринку товарів, Інфляція.
II. Внутрішні	A. Загальногосподарські	Виробничі	Обсяги реалізації продукції, Структура продукції, Собівартість, Якість, Ціни.
		Невиробничі	Комерційна діяльність.
II. Внутрішні	B. Ресурсні (за методом впливу)	1. Екстенсивні (Збільшення обсягу/часу)	
		Обсяг ресурсів	Чисельність працівників, Обсяг основних засобів, Величина запасів товарно-матеріальних цінностей.
		Тривалість використання	Тривалість робочого дня, Коефіцієнт змінності роботи обладнання.
		Непродуктивні витрати	Втрати матеріалів через брак, Втрати матеріалів через відходи.
		2. Інтенсивні (Підвищення ефективності)	

		Ефективність	Підвищення кваліфікації працівників, Підвищення продуктивності обладнання, Прискорення оборотності оборотних коштів, Впровадження прогресивних технологій.
II. Внутрішні	B. Ресурсні (за видом ресурсу)	Об'єкти аналізу	Основні засоби, Матеріальні ресурси, Трудові ресурси.

Джерело: [12]

Одним з ключових чинників, що впливають на прибуток, є конкурентоспроможність продукції. Успіх підприємства безпосередньо залежить від того, наскільки його продукція або послуги задовольняють потреби споживачів і чи можуть конкурувати з аналогами на ринку. Якість, унікальні властивості та відповідність сучасним трендам – це ті характеристики, які відрізняють успішний продукт і забезпечують стійкий попит. Тільки задовольняючи потреби клієнтів, підприємство може не тільки вижити на ринку, але й отримувати стабільний прибуток. Висока мобільність – ще один важливий чинник успіху в сучасному бізнесі. Здатність підприємства швидко реагувати на зміни ринкової кон'юнктури, адаптувати свою діяльність до нових умов і оперативно приймати рішення є ключовою для досягнення успіху. Гнучкість у використанні ресурсів, здатність швидко переорієнтуватися на нові сегменти ринку та ефективно використовувати наявні можливості – все це дозволяє підприємству залишатися конкурентоспроможним і досягати високих результатів. Гнучкість виробництва – це здатність підприємства оперативно змінювати асортимент продукції відповідно до попиту споживачів та адаптуватися до змін ринкового середовища. Це передбачає використання гнучких технологічних процесів, модульних конструкцій продукції, а також ефективну систему управління запасами. Гнучке виробництво дозволяє підприємству мінімізувати ризики, пов'язані зі змінами попиту, і швидко реагувати на нові можливості. Покращення якості продукції безперервний процес, який спрямований на підвищення конкурентоспроможності підприємства. Впровадження

нових технологій, використання високоякісних матеріалів, підвищення кваліфікації персоналу – все це дозволяє створювати продукти, які відповідають найвищим стандартам якості і задовольняють навіть найвибагливіших споживачів. Крім того, підвищення якості продукції дозволяє підприємству диференціюватися на ринку і встановлювати більш високі ціни[13]. Підвищення ефективності збуту є пріоритетним завданням для багатьох підприємств. Для досягнення цієї мети необхідно зосередитися на скороченні циклу "виробництво-реалізація", мінімізації витрат на зберігання та транспортування продукції, а також на поліпшенні сервісу для клієнтів[14].

Одним з ключових напрямів підвищення конкурентоспроможності та прибутковості підприємства є зниження собівартості виробництва. Глибоке розуміння структури витрат, впровадження ефективних методів їх обліку та аналізу є необхідною умовою для досягнення цієї мети.

Сучасні умови господарювання вимагають від підприємств постійного пошуку резервів для зниження витрат. Вибір методу обліку витрат, який найбільш повно відображає особливості виробничого процесу, має вирішальне значення для ефективного управління витратами. Від правильності обліку залежить не тільки рівень отриманого прибутку, але й ефективність використання оборотних коштів.

Управлінський облік витрат виробництва покликаний забезпечити керівництво підприємства достовірною та актуальною інформацією про структуру витрат, їх динаміку та вплив на кінцевий результат діяльності. Завдяки детальному аналізу витрат можна виявити резерви для їх зниження, оптимізувати виробничі процеси, приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо ціноутворення та асортиментної політики. Підвищення прибутковості підприємства – це постійна робота над собою, пошук нових можливостей і адаптація до мінливих умов ринку. Здатність компанії ефективно використовувати свої ресурси, інноваційність, гнучкість – ось ключові чинники успіху в сучасному бізнесі [13].

Висновок до розділу 1.

У першому розділі узагальнено теоретичні підходи до трактування економічної сутності прибутку та його ролі у функціонуванні підприємства.

Розглянуто еволюцію наукових поглядів на природу прибутку в межах класичної, марксистської, неокласичної, інституціональної та сучасної економічної теорії. Визначено, що прибуток є ключовим показником ефективності господарської діяльності та основним джерелом фінансового розвитку підприємства. Систематизовано чинники впливу на формування прибутку, зокрема зовнішні та внутрішні, екстенсивні та інтенсивні, а також обґрунтовано пріоритетність інтенсивних чинників у сучасних умовах господарювання.

РОЗДІЛ II

АНАЛІЗ СТАНУ ДІЯЛЬНОСТІ БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО НАДЛІСНИЦТВА ФІЛІЇ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»

2.1 Характеристика діяльності підприємства.

Державне спеціалізоване господарське підприємство «Ліси України» є провідним лісокористувачем держави та одним із найбільших у Європі. Організація функціонує у сфері управління Державного агентства лісових ресурсів України та здійснює господарювання на приблизно 6,6 млн гектарів земель державного лісового фонду, що становить майже половину лісових масивів країни. Структура підприємства охоплює понад 1 450 лісництв, які об'єднані у 148 філій, рівномірно розташованих по всій території України. Ключова діяльність ДП «Ліси України» спрямована на забезпечення сталого лісового менеджменту, що включає екологічну, економічну та соціальну складові. Це передбачає не лише заготівлю деревини як традиційну господарську функцію, а й здійснення комплексу важливих заходів: лісовідновлення, охорону лісів від пожеж, шкідників і хвороб, підтримання біорізноманіття, організацію рекреаційного використання лісових територій та задоволення потреб населення у лісових ресурсах, зокрема дров'яній сировині. Реалізація деревини здійснюється виключно через електронні аукціони, що відповідає сучасним стандартам конкурентності та публічності. У 2023–2025 роках у ДП «Ліси України» відбувається масштабна структурна трансформація. Такий підхід дозволяє оптимізувати управлінські процеси, зменшити адміністративні витрати, підвищити ефективність документообігу й забезпечити більш раціональне використання ресурсів, не знижуючи виробничої спроможності підприємства. Одним із таких новостворених структурних підрозділів є Білоцерківське надлісництво, що входить до складу філії «Столичний лісовий офіс». Його адреса розташування м. Біла Церква вул. Січневого прориву 63, Білоцерківського району Київської області, 09113. Код ЄДПРОУ 45530596.

Білоцерківське надлісництво визначається як структурний підрозділ у складі філії «Столичний лісовий офіс» державного підприємства «Ліси України» (ДП «Ліси України»). Його функціонування інтегровано у вертикально-інтегровану систему державного лісогосподарського комплексу. Ця інституційна позиція визначає специфіку його господарської діяльності. Економічна діяльність Надлісництва реалізується на основі дуалістичного принципу поєднання централізованого державного регулювання та обмеженої господарської самостійності (квазіавтономії). Державне підприємство «Ліси України» здійснює стратегічний менеджмент та визначає ключові економічні параметри діяльності Надлісництва, до яких належать: встановлення річних та довгострокових лімітів (квот) на заготівлю деревини (розрахункова лісосіка), визначення пріоритетних напрямів лісовідновлення та лісорозведення, регламентація фінансових нормативів (наприклад, частка відрахувань до централізованих фондів, норми амортизації), а також розробка довгострокових планів розвитку лісового господарства та інвестиційної політики. Водночас на рівні структурного підрозділу забезпечується поточне оперативне управління фінансово-економічними процесами, що включає: планування та організацію виробничих циклів (рубки, лісокультурні роботи), управління оборотними активами, реалізацію готової лісопродукції та контроль за дотриманням технологічних процесів. Фінансова база Надлісництва формується переважно за рахунок комерціалізації лісопродукції (деревини в круглому вигляді та пиломатеріалів). Провідним механізмом реалізації є електронні аукціони в системі «Прозорро.Продажі», використання якої забезпечує конкурентність ціноутворення, прозорість ринкових операцій та мінімізацію корупційних ризиків. Додаткова диверсифікація фінансових надходжень здійснюється через: реалізацію дров паливних кінцевим споживачам та суб'єктам господарювання, а також надання допоміжних послуг (аутсорсинг) у сфері лісозаготівлі та логістики, зокрема транспортних послуг, вантажно-розвантажувальних операцій та виконання лісокультурних заходів на договірних засадах. Отримані фінансові ресурси являють собою базу для реінвестування у відтворювальні та охоронні заходи, що є основою стійкого лісокористування: вони спрямовуються на покриття капітальних та

поточних витрат на створення лісових культур (посадка, посів), агротехнічний та освітлювальний догляд за молодняками, проведення санітарно-оздоровчих рубок, забезпечення протипожежної охорони (створення мінералізованих смуг, утримання пожежної техніки), протидію незаконним рубкам та контроль, утримання та розвиток виробничої та адміністративної інфраструктури, а також виконання соціальних зобов'язань перед персоналом (заробітна плата, соціальні виплати, охорона праці). Економічна система надлісництва має чітко структуровану ієрархію управління, призначену для забезпечення ефективного функціонування. Ключові елементи цієї структури включають: керівництво надлісництва, яке здійснює загальне адміністративне та економічне керівництво; економічну службу, що відповідає за планування, аналіз та прогнозування; бухгалтерію, яка забезпечує ведення обліку та контроль; виробничі підрозділи (лісництва), що відповідають за безпосереднє виконання робіт; та лісоохоронну службу, що забезпечує контроль за збереженням лісових ресурсів. Виробничі підрозділи надлісництва є основними функціональними ланками, що здійснюють безпосередню практичну реалізацію лісогосподарських заходів (зокрема, лісозаготівлю, лісовідновлення, догляд за лісом). Управління фінансово-господарською діяльністю Надлісництва базується на комплексі фундаментальних принципів, які забезпечують його ефективність та сталий розвиток: Самоокупність, яка гарантує фінансову стійкість шляхом покриття усіх операційних та капітальних витрат за рахунок власних доходів від реалізації лісопродукції; раціональність, що полягає в оптимальному та ресурсозберігаючому використанні наявних фінансових і природних ресурсів для максимізації економічної та екологічної користі; прозорість, яка гарантується через обов'язкову реалізацію продукції та здійснення усіх значущих закупівель виключно через відкриті електронні системи («Прозорро.Продажі», «Прозорро»), що мінімізує корупційні ризики; та екологічна орієнтованість, що передбачає визнання пріоритетності завдань із відновлення та збереження лісових екосистем над короткостроковими економічними інтересами. Забезпечення прав працівників, гігієни та безпеки праці (ОП) та принципів гендерної рівності в Білоцерківському надлісництві гарантується та регламентується на підставі наступної ієрархії

нормативно-правових документів: Конституція України як основоположний документ; Положення про Надлісництво; Колективний договір, що встановлює взаємні соціальні зобов'язання; Штатний розпис та Посадові інструкції, що конкретизують функції; Положення про службу ОП, що детально регламентує організацію охорони праці; та Ратифіковані Конвенції Міжнародної організації праці (МОП), зокрема Конвенції № 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 та 182, дотримання яких є обов'язковим для забезпечення високих соціальних стандартів[15].

Важливою складовою функціонування Білоцерківського надлісництва залишається соціальна відповідальність, яка реалізується через низку ключових напрямів: по-перше, надлісництво забезпечує потреби місцевого населення у паливній деревині, сприяючи енергетичній стійкості громад; по-друге, здійснює співпрацю з територіальними громадами з питань благоустрою та екологічної безпеки; по-третє, виконує державні завдання та мобілізаційні заходи, пов'язані з оборонними потребами держави в умовах особливого періоду. Робота економічного відділу (служби) є інтегральною та здійснюється у тісній взаємодії з бухгалтерією (для обліку та звітності) та виробничими підрозділами (для планування та контролю виконання робіт), що дозволяє забезпечити комплексне управління фінансовими та матеріальними потоками надлісництва. Основним завданням економічного відділу є забезпечення ефективного використання фінансових і природних ресурсів (лімітування та оптимізація витрат), формування достовірної економічної інформації для керівництва (аналіз, прогнозування, звітність), а також розробка обґрунтованих заходів і пропозицій, спрямованих на підвищення економічної результативності та рентабельності підприємства в цілому. Стратегія розвитку та планування діяльності Білоцерківського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» є комплексною і базується на триєдності принципів: раціонального використання лісових ресурсів (економічний аспект), екологічної збалансованості (екологічний аспект) та соціально-економічної відповідальності (соціальний аспект) [15],[16],[17].

2.2 Дослідження прибутковості підприємства.

Білоцерківське надлісництво це державне спеціалізоване підприємство. Авансований капітал є важливою економічною категорією для нього, яка визначає фінансову стійкість підприємства та ефективність його господарської діяльності [18]. У 2022 році підприємство забезпечило чистий дохід від реалізації у розмірі 228,0 млн грн, при цьому чистий прибуток становив лише 1,2 млн грн. Рівень рентабельності власного капіталу був низьким — 7,34 %, а термін його окупності перевищував 13 років. Коефіцієнт оборотності капіталу дорівнював 14,28, що свідчило про відносно активне використання наявних ресурсів, але низький фінансовий результат значно зменшував ефективність. У 2023 році фінансові показники покращилися: чистий прибуток зріс до 27,6 млн грн, що зумовило різке підвищення рентабельності власного капіталу до 161,2 %. Термін окупності капіталу скоротився до 0,62 року, а фондвіддача залишалася на рівні 18,36, що свідчило про стабільне використання основних засобів. У 2024 році позитивна динаміка збереглася: чистий дохід зріс до 261,9 млн грн, прибуток — до 53,7 млн грн, а рентабельність власного капіталу досягла 268,5 %. При цьому коефіцієнт оборотності капіталу знизився до 13,09, що пояснюється збільшенням обсягів власного капіталу. Фондовіддача підвищилася до 20,14, що свідчить про ефективніше використання матеріально-технічної бази. Термін окупності скоротився до 0,37 року, тобто підприємство стало здатним відновлювати вкладений капітал менш ніж за півроку. Можна констатувати, що у 2022 році ефективність використання авансованого капіталу була низькою через мінімальний рівень прибутковості, проте у 2023–2024 роках спостерігається стрімке зростання фінансових результатів, що свідчить про підвищення ефективності господарювання. Зростання рентабельності власного капіталу та скорочення терміну його окупності підтверджують здатність надлісництва не лише стабільно функціонувати, але й створювати умови для сталого розвитку та подальшого інвестування. Аналіз

демонструє позитивні тенденції у фінансово-економічній діяльності Білоцерківського надлісництва, що є наслідком раціонального використання ресурсів, підвищення продуктивності праці та вдосконалення системи управління [18].

Таблиця 2.1

Динаміка основних фінансових показників Білоцерківського надлісництва

Рік	Чистий дохід від реалізації (тис. грн)	Чистий прибуток (тис. грн)	Власний капітал (тис. грн)	Коеф. оборотності капіталу	Фондовіддача	ROE (%)	Термін окупності (роки)
2022	228 020	1 173	15 971	14,28	18,84	7,34	13,62
2023	229 562	27 600	17 118	13,41	18,36	161,23	0,62
2024	261 857	53 690	20 000	13,09	20,14	268,45	0,37

Джерело: додаток А

Аналіз показників ефективності авансованого капіталу Білоцерківського надлісництва за 2022–2024 рр. свідчить про суттєве покращення фінансово-економічних результатів діяльності підприємства та зростання ефективності використання ресурсів. У 2022 році підприємство характеризувалося помірним рівнем фондовіддачі (18,84) та низькою нормою прибутку (7,34 %), що зумовлювало невисоку рентабельність власного капіталу. Коефіцієнт оборотності капіталу склав 14,28, що свідчило про швидкий обіг вкладених коштів, проте прибутковість залишалася недостатньою. У 2023 році фондовіддача дещо знизилася до 18,36, а тривалість одного обороту збільшилася з 25,6 до 27,2 днів, що відображає певне уповільнення оборотності капіталу. Водночас спостерігався стрімкий ріст норми прибутку до 161,23 %, що суттєво підвищило рентабельність господарської діяльності. Це свідчить про якісне покращення результатів фінансового менеджменту надлісництва. У 2024 році динаміка була ще більш позитивною: фондовіддача зросла до 20,14, що відображає ефективніше використання основних засобів. Рентабельність власного капіталу (ROE) піднялася до 268,45 %, тобто кожна гривня вкладеного капіталу приносила майже 2,7 грн чистого прибутку. Хоча коефіцієнт оборотності капіталу дещо знизився до 13,09, а тривалість одного обороту зросла до 27,9 днів, це не зменшило загальної результативності, оскільки

високий прибуток забезпечив значне зростання фінансових показників. Додатково, позитивна динаміка матеріаловіддачі (з 2,5 у 2022 р. до 3,2 у 2024 р.) та зменшення матеріаломісткості (з 0,40 до 0,31) свідчать про більш раціональне використання сировини та матеріальних ресурсів. Це є особливо важливим для лісогосподарських підприємств, діяльність яких пов'язана з відтворенням та використанням природних ресурсів. У 2022 році підприємство працювало з низьким рівнем ефективності, однак уже у 2023–2024 роках відбулося суттєве зростання рентабельності та результативності використання капіталу. Це свідчить про зміцнення фінансової стійкості Білоцерківського надлісництва та створює передумови для його подальшого сталого розвитку. Візуально це представлено в таблиці нижче.

Таблиця 2.2

Динаміка коефіцієнтів ефективності діяльності Білоцерківського надлісництва

Показники	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення 2023/2022	Абсолютне відхилення 2024/2023
Фондовіддача	18,84	18,36	20,14	-0,48	+1,78
Фондомісткість	0,05	0,05	0,05	0,00	0,00
Норма прибутку (ROE), %	7,34	161,23	268,45	+153,89	+107,22
Коеф. оборотності капіталу	14,28	13,41	13,09	-0,87	-0,32
Тривалість 1 обороту, днів	25,56	27,22	27,88	+1,66	+0,66
Матеріаловіддача	2,50	3,00	3,20	+0,50	+0,20
Матеріаломісткість	0,40	0,33	0,31	-0,07	-0,02

Джерело: додаток А

Аналіз фінансово-економічних показників Білоцерківського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» за 2022–2024 рр. свідчить про динамічний розвиток підприємства, зростання його прибутковості та раціональніше використання ресурсів. У 2022 році діяльність надлісництва характеризувалася стабільним, але відносно низьким рівнем ефективності. Чистий дохід від реалізації склав 228,0 млн грн, однак чистий прибуток був лише 1,2 млн грн. Рентабельність власного капіталу (ROE) становила 7,34 %, що свідчило про недостатню віддачу від вкладених ресурсів. Фондовіддача перебувала на рівні 18,84, а коефіцієнт оборотності капіталу становив 14,28, що демонструвало швидкий, але

малоприбутковий обіг коштів. У 2023 році фінансово-економічні показники підприємства суттєво покращилися. Чистий прибуток зріс до 27,6 млн грн, що забезпечило підвищення рентабельності власного капіталу до 161,23 %. Водночас коефіцієнт оборотності капіталу знизився до 13,41, а тривалість одного обороту зросла до 27,2 днів. Це свідчить про зменшення швидкості обігу капіталу, однак зростання прибутковості повністю компенсувало цей ефект. Фондовіддача залишалася стабільною (18,36), що вказує на рівномірне використання основних засобів. У 2024 році підприємство продемонструвало ще більш виражений економічний ріст. Чистий дохід від реалізації досяг 261,9 млн грн, а чистий прибуток — 53,7 млн грн. Рентабельність власного капіталу зросла до 268,45 %, що свідчить про надзвичайно високу віддачу від вкладених ресурсів. Фондовіддача збільшилася до 20,14, демонструючи ефективніше використання матеріально-технічної бази. Хоча коефіцієнт оборотності капіталу знизився до 13,09, а тривалість одного обороту зросла до 27,9 днів, це не зменшило загальної фінансової стійкості підприємства. Додатковим позитивним чинником стало зростання матеріаловіддачі (з 2,5 до 3,2) та зниження матеріаломісткості (з 0,40 до 0,31), що вказує на більш раціональне використання сировини й матеріальних ресурсів. Можна зробити висновок, що у 2022 році Білоцерківське надлісництво працювало зі значними обмеженнями у прибутковості, проте у 2023–2024 роках відбулося суттєве зростання фінансово-економічних показників. Це зумовлено як підвищенням ефективності господарських процесів, так і вдосконаленням системи управління ресурсами. Підприємство продемонструвало високу фінансову стійкість, прибутковість та ефективність використання авансованого капіталу, що є основою для його подальшого розвитку та інвестиційної привабливості. Динаміка представлена нижче [20].

Таблиця 2.3

Зведені фінансово-економічні показники та коефіцієнти ефективності надлісництва

Рік	Чистий дохід від реалізації, млн грн	Чистий прибуток, млн грн	ROE, %	Фондовіддача	Коеф. оборотності капіталу	Тривалість 1 обороту, днів
2022	228,0	1,2	7,34	18,84	14,28	25,6

2023	229,6	27,6	161,23	18,36	13,41	27,2
2024	261,9	53,7	268,45	20,14	13,09	27,9

Джерело: додаток Б

Аналіз фінансово-економічних показників діяльності Білоцерківського надлісництва за 2022–2024 рр. свідчить про значне покращення його фінансового стану та ефективності використання ресурсів. У 2022 році підприємство функціонувало на межі рентабельності: чистий прибуток становив лише 1,17 млн грн, рентабельність активів (ROA) – 3,21 %, а рентабельність власного капіталу (ROE) – 9,81 %. При цьому оборотність капіталу була високою (19,07), що забезпечувало швидкий обіг фінансових ресурсів, проте свідчило також про обмеженість у власних оборотних засобах. У 2023 році спостерігався різкий прорив: чистий прибуток зріс до 27,6 млн грн, ROE піднявся до 172,81 %, а ROA досяг 54,55 %. Це означає, що підприємство зуміло значно підвищити прибутковість власного та залученого капіталу. Ліквідність підприємства також покращилася: коефіцієнт покриття перевищив норматив і склав 1,05, швидка ліквідність зросла до 0,80, а абсолютна ліквідність – до 0,22, що підтверджує здатність підприємства своєчасно виконувати свої короткострокові зобов'язання. Платоспроможність залишалася стабільною, а коефіцієнт фінансування (0,90) свідчив про оптимальне співвідношення власних і позикових коштів. У 2024 році збереглася позитивна тенденція: чистий прибуток сягнув 53,7 млн грн, рентабельність активів підвищилася до 79,4 %, а власного капіталу – до 163,1 %. Ліквідність продовжувала зростати: коефіцієнт покриття становив 1,10, швидка ліквідність – 0,85, абсолютна – 0,25, що є стабільними показниками вище нормативу. Підприємство стало ще більш фінансово стійким, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами зріс до 0,20, а коефіцієнт маневреності власного капіталу досяг 0,45, що свідчить про більшу свободу у використанні власних ресурсів. Разом з тим, слід відзначити певні структурні зміни: коефіцієнт оборотності капіталу поступово знижувався (з 19,07 у 2022 р. до 7,95 у 2024 р.), а тривалість одного обороту збільшилася майже у 2,5 рази – з 19,1 днів у 2022 р. до 45,9 днів у 2024 р. Це пояснюється нарощуванням активів і власного капіталу, що природно знижує відносні показники оборотності, але

забезпечує стійку основу для подальшого розвитку. Фондовіддача демонструє незначну тенденцію до зниження (з 11,76 у 2022 р. до 10,65 у 2024 р.), однак абсолютне зростання доходу від реалізації (з 228 млн грн у 2022 р. до 262 млн грн у 2024 р.) свідчить про ефективне використання основних засобів. Водночас рентабельність продукції суттєво зросла: з 0,5 % у 2022 р. до 20,5 % у 2024 р., що відображає зростання маржі прибутку та вдосконалення виробничо-економічної моделі підприємства. Упродовж 2022–2024 рр. Білоцерківське надлісництво пройшло шлях від низькорентабельної та ресурсно-обмеженої організації до стійкого й високоприбуткового підприємства з оптимальними параметрами ліквідності, платоспроможності та рентабельності. Це свідчить про успішне управління фінансами, ефективне використання авансованого капіталу та позитивну динаміку розвитку лісогосподарської діяльності.

Таблиця 2.4

Динаміка ключових фінансових результатів та показників ефективності використання капіталу Білоцерківського надлісництва за 2022–2024 рр.

Показник	2022	2023	2024
Активи, тис. грн	36 560	50 597	67 620
Власний капітал, тис. грн	11 956	15 971	32 919
Дохід від реалізації, тис. грн	228 020	229 562	261 857
Чистий прибуток, тис. грн	1 173	27 600	53 690
Основні засоби, тис. грн	19 389	21 061	24 588
ROE, %	9,81	172,81	163,10
ROA, %	3,21	54,55	79,40
Фондовіддача	11,76	10,90	10,65
Коеф. оборотності капіталу	19,07	14,37	7,95
Тривалість одного обороту, днів	19,1	25,4	45,9

Джерело: додаток Б

У технологічному забезпеченні лісозаготівельних та лісогосподарських операцій надлісництва застосовується диверсифікований парк машин та обладнання. Додатково до традиційних методів, у місцевостях із складним рельєфом та підвищеною чутливістю екосистеми, імплементуються тросові та канатні установки. Використання цих систем дозволяє мінімізувати механічні пошкодження ґрунтового

покриву та руйнування молодих насаджень (підросту), підвищуючи екологічну інтегральність процесу. У процесі проведення санітарних і доглядових рубок (проріджування, освітлення) застосовуються мотопили та малогабаритна, високоманеврена техніка, яка є оптимальною для роботи на ділянках з невеликим діаметром деревини. Для здійснення вантажно-розвантажувальних робіт (трелювання та складування) використовуються гідравлічні маніпулятори, які забезпечують високу швидкість і точність операцій, що значно знижує залежність від важкої фізичної праці та підвищує ергономіку процесу. Обґрунтування використання сучасної заготівельної техніки базується на трьох ключових аспектах: по-перше, досягнення підвищення продуктивності праці та скорочення часу виконання виробничих циклів; по-друге, застосування механізованих засобів забезпечує зменшення виробничого травматизму та покращення умов праці персоналу відповідно до стандартів охорони праці; по-третє, сучасна техніка дозволяє забезпечити екологічну безпеку робіт, оскільки мінімізує шкоду для лісових екосистем і сприяє збереженню цільових молодих насаджень. Отже, впровадження нових технологій відповідає вимогам раціонального та сталого використання лісових ресурсів, що є стратегічним завданням діяльності надлісництва.

Таблиця 2.5

Аналіз фінансового стану Білоцерківського надлісництва за 2022–2024 рр. у порівнянні з нормативними значеннями

Показник	Нормативне значення	2022	2023	2024
1. Аналіз ліквідності				
1.1 Коефіцієнт покриття	≥ 1	0,95	1,05	1,10
1.2 Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6–0,8	0,72	0,80	0,85
1.3 Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,1–0,5	0,18	0,22	0,25
2. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості)				
2.1 Коефіцієнт платоспроможності	$>0,5$	0,65	0,70	0,72
2.2 Коефіцієнт фінансування	<1	0,88	0,90	0,92
2.3 Коеф. забезпеченості власними оборотними засобами	$>0,1$	0,15	0,18	0,20
2.4 Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0	0,40	0,42	0,45
3. Аналіз ділової активності				

Показник	Нормативне значення	2022	2023	2024
3.1 Коеф. оборотності основних засобів	Збільшення	11,76	10,90	10,65
3.2 Коеф. оборотності власного капіталу	Збільшення	19,07	14,37	7,95
4. Аналіз рентабельності				
4.1 Рентабельність активів (ROA), %	>0	3,21	54,55	79,40
4.2 Рентабельність власного капіталу (ROE), %	>0	9,81	172,81	163,10
4.3 Рентабельність продукції, %	>0	0,50	12,00	20,50

Джерело: додаток В

Управління конкурентоспроможністю Білоцерківського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» базується на комплексному підході, що інтегрує економічні, екологічні та соціальні пріоритети сталого розвитку. Конкурентоспроможність підприємства детермінується його здатністю ефективно експлуатувати наявні лісові та земельні ресурси, імплементувати інноваційні технології у виробничий процес, гарантувати високу якість лісопродукції та забезпечувати відповідність сучасним міжнародним стандартам ведення лісового господарства[19]. Ключовим напрямом підвищення конкурентного статусу є раціональне використання природних ресурсів, яке синхронізує лісозаготівлю з відтворенням та доглядом за лісовими масивами, а також підтриманням їхнього рекреаційного потенціалу. Значну роль у цьому процесі відіграє інвестиційна діяльність, яка фокусується на оновленні технічної бази: закупівлі високопродуктивної сучасної техніки, будівництві лісових доріг, встановленні пожежних веж та впровадженні комплексних систем моніторингу. Це забезпечує підвищення продуктивності праці та ефективний контроль за господарськими процесами. Важливим чинником виступає економічне управління витратами — підприємство впроваджує систематичне планування і контроль собівартості, що дає змогу підтримувати конкурентні ціни на ринку продукції та гарантувати достатній рівень рентабельності. Не менш значущим є екологічний менеджмент, який передбачає суворе дотримання міжнародних стандартів у сфері ведення лісового господарства та охорони довкілля, що підвищує рівень довіри з боку партнерів і створює необхідні передумови для сертифікації продукції за стандартами FSC (Лісова опікунська рада). Білоцерківське надлісництво активно розвиває

партнерську екосистему, що сприяє зміцненню його конкурентних позицій. Тісна взаємодія здійснюється з державними органами влади та контролюючими структурами, що забезпечує відповідність господарської діяльності нормативним та законодавчим вимогам. Критично важливими є зв'язки з деревообробними підприємствами та промисловими компаніями Київщини, яким постачається основна деревина та інша продукція лісового господарства. Підприємство також підтримує партнерські відносини з науковими та освітніми установами, зокрема з Боярською лісовою дослідною станцією, що забезпечує трансфер новітніх технологій та сучасних методів лісокористування. Додатково надлісництво залучається до співпраці з міжнародними екологічними організаціями та фондами, реалізуючи проекти з відновлення лісів, розвитку екотуризму та охорони довкілля. Не менш важливим є партнерство з місцевими громадами та населенням, які беруть активну участь у соціально-екологічних проєктах і користуються рекреаційними можливостями лісових масивів.

2.3 Чинники впливу на формування прибутку підприємства.

Функціонування Білоцерківського надлісництва як первинної структурної одиниці в системі лісогосподарського комплексу України є нерозривно пов'язаним та детермінованим комплексом політико-правових чинників державного та міжнародного рівнів, що визначають його операційну діяльність, стратегічні орієнтири та ресурсну базу. Його діяльність підпорядковується засадам державної політики у сферах лісового господарства, екології та природокористування, формуючи жорстку вертикаль управління та регуляторне середовище. Ключовим політичним чинником коротко- та середньострокової перспективи є централізована реформа Державного підприємства «Ліси України», розпочата у 2023 році, яка передбачає укрупнення філій та централізацію управління, що радикально змінює організаційно-управлінську структуру та логістику операційної діяльності надлісництва. Ця трансформація спрямована на оптимізацію ресурсів, підвищення ефективності та мінімізацію корупційних ризиків через зменшення дискреційних повноважень на низовому рівні. Реформа також акцентує на посиленні прозорості та

цифровізації лісового сектору, зокрема через обов'язкове впровадження електронного обліку деревини та реалізацію продукції виключно через прозорі електронні аукціони, що переводить управління ресурсами на більш верифікований та аудитований рівень. Водночас, надлісництво функціонує в умовах правового режиму воєнного стану, що накладає суттєві обмеження та висуває додаткові вимоги, включаючи обмеження доступу населення до лісових масивів (як превентивний захід безпеки та запобігання мінній небезпеці), підвищені вимоги до охорони територій та контроль пересування техніки. Крім того, на діяльність лісгоспу безпосередньо впливають необхідність залучення ресурсів для оборонних потреб та пріоритет ведення сталого лісового господарства (SFM) згідно з європейськими стандартами, що вимагає застосування сертифікованих та екологічно збалансованих методів лісозаготівлі та відновлення. Важливим аспектом є імплементація вимог міжнародних екологічних угод, зокрема Боннської, Орхуської та Бернської конвенцій, що зобов'язує надлісництво дотримуватись міжнародних стандартів у сфері охорони біорізноманіття та участі громадськості. Як об'єкт державного управління, державні ліси перебувають під прямим контролем та управлінням Держлісагентства, що забезпечує вертикаль влади у галузі. Додатковим стратегічним орієнтиром є активізація державних програм з відновлення лісів та заходів з адаптації до зміни клімату через лісорозведення. Таким чином, політична стабільність і державне регулювання виступають визначальними факторами, які на пряму детермінують можливості розвитку підприємства, встановлюють регуляторні обмеження, визначають рівень фінансування та формують його стратегічні орієнтири. Економічне середовище, в якому функціонує Білоцерківське надлісництво у період 2022–2024 рр., характеризується значною волатильністю та впливом макроекономічних шоків, спричинених повномасштабною агресією. Основним чинником економічного тиску є високий рівень інфляції, який безпосередньо призводить до суттєвого зростання собівартості операційної діяльності, включаючи підвищення цін на паливно-мастильні матеріали (ПММ), вартість техніки, запчастин, а також підрядних робіт, що вимагає постійної коригування фінансового планування та ефективного управління витратами.

Воєнний стан також спричинив зростання витрат на логістику через підвищені ризики, необхідність пошуку альтернативних, часто більш протяжних, транспортних маршрутів та зростання вартості страхування. Крім того, на діяльність підприємства впливає коливання попиту на деревину з боку деревообробних підприємств, яке може бути спричинене як загальним сповільненням економічної активності в країні, так і порушенням ланцюгів постачання та експорту. Обмеженість бюджетного фінансування є критичним аспектом, особливо для здійснення природоохоронних заходів, таких як лісовідновлення, рекультивація та боротьба зі шкідниками, що змушує підприємство покладатися переважно на власні доходи. Окремо слід виділити збільшення витрат на охорону лісів, особливо від пожеж та незаконних рубок, що є підвищеним ризиком в умовах воєнного часу та вимагає додаткових ресурсів на патрулювання та превентивні заходи. Незважаючи на цей складний макроекономічний фон та операційні виклики, надлісництво демонструє зростання прибутку та доходу, що є індикатором ефективного управління ресурсами, оптимізації виробничих процесів та збереження стабільного попиту на його кінцеву продукцію. Ключовою економічною перевагою підприємства є його функціонування у стратегічно важливому для регіону секторі — лісовому господарстві, продукція якого має постійну та невідкладну потребу на внутрішньому ринку, включаючи дрова для опалення населення, технічну деревину для промисловості, будівельну продукцію та посадковий матеріал для лісовідновлення та агролісництва, що забезпечує стійкий потік доходів. Соціальний вплив зовнішнього середовища на діяльність Білоцерківського надлісництва є багатограним і значно посилюється в умовах воєнного стану, що підвищує соціальну відповідальність та стратегічну роль підприємства[20]. Ключовим соціальним аспектом є висока залежність місцевого населення від дров паливних у зимовий період, особливо на тлі енергетичної кризи та зростання цін на традиційні енергоносії. Це створює постійний соціальний попит на лісопродукцію та вимагає від надлісництва забезпечення пріоритетного та безперервного постачання цього критично важливого енергоресурсу для громад. Також надлісництво відповідає на потребу суспільства у рекреаційних територіях та зонах відпочинку в околицях Білої

Церкви, функціонуючи як постачальник екосистемних послуг. Ця функція передбачає управління лісами таким чином, щоб забезпечувати збереження біорізноманіття та естетичної цінності ландшафтів, одночасно реалізуючи вимоги співпраці підприємства з громадами щодо охорони лісів, що є елементом Орхуської конвенції і сприяє підвищенню очікувань громадян щодо прозорості та екологічної відповідальності лісокористувачів. В умовах воєнного часу соціальні фактори набувають критичного значення: зростає роль лісу як захисного ресурсу (маскування, фортифікаційні матеріали), що збільшує навантаження на підприємство щодо забезпечення оборонних потреб країни. Одночасно населення частіше потребує доступу до дешевих енергоресурсів, що посилює соціальний тиск на ресурси надлісництва. Таким чином, соціальна роль надлісництва зростає, оскільки воно не лише залишається важливим роботодавцем у регіоні, підтримуючи місцеву економіку та зайнятість, але й виступає критичним елементом соціальної стійкості, забезпечуючи громаду паливом і необхідними рекреаційними можливостями. Технологічне середовище є критичним чинником, що безпосередньо впливає на якість лісогосподарських робіт, продуктивність праці та конкурентоспроможність Білоцерківського надлісництва на ринку деревини та лісопродукції. Основні технологічні тренди у діяльності підприємства спрямовані на модернізацію технічної бази, яка включає оновлення парку лісовозів (використання як старих моделей типу ЗІЛ, КАМАЗ, УРАЛ, так і сучасних — MAN, МАЗ), що є необхідним для оптимізації логістики та зниження транспортних витрат. Для підвищення ефективності лісозаготівельних процесів та зниження собівартості робіт впроваджується спеціалізоване обладнання, зокрема сучасні маніпулятори, сучкорізи та бензопили нового покоління. Фундаментальним елементом технологічної трансформації є цифровізація управління, що охоплює запровадження GPS-навігації для контролю пересування техніки та моніторингу лісових ресурсів, а також використання цифрових систем контролю для обліку деревини та управління виробничими процесами[21,22]. Особливе значення має використання електронних систем продажу деревини, зокрема платформи «Прозорро.Продажі», що є обов'язковою вимогою державної політики і забезпечує прозорість та ринкове

ціноутворення. Крім того, удосконалення лісорозсадних технологій є стратегічно важливим для забезпечення високої якості лісовідновлення, що включає застосування сучасних методів вирощування сіянців з обсягом виробництва до 2 млн штук на рік, підвищуючи приживання та стійкість майбутніх лісових насаджень. Отже, технологічні можливості надлісництва прямо корелюють із собівартістю робіт, забезпечують безпеку праці персоналу через використання сучасного обладнання та є визначальними для загальної продуктивності підприємства. Лісове господарство Білоцерківського надлісництва функціонує в умовах високої екологічної чутливості, де природні та антропогенні фактори суттєво впливають на його операційну та стратегічну діяльність. Ключовим довгостроковим фактором є зміна клімату, що проявляється у збільшенні частоти посух, виникненні ураганних вітрів та зменшенні рівня ґрунтових вод, що створює стресові умови для лісових екосистем та знижує їхню стійкість. Ці кліматичні зміни прямо корелюють зі збільшенням частоти лісових пожеж, які вимагають значних ресурсів для превентивних заходів та оперативного гасіння. Нестійкість насаджень також сприяє поширенню шкідників (зокрема, короїдів та різних грибкових хвороб), що призводить до масового всихання лісів і вимагає проведення санітарних рубок та хімічного захисту. Важливим регуляторним та соціальним чинником є необхідність збереження біорізноманіття, що впливає з міжнародних зобов'язань та вимог законодавства. Це передбачає створення природоохоронних територій, охорону рідкісних видів та збереження природних середовищ існування. Сучасна екологічна політика також висуває вимоги до обмеження суцільних вирубок та підвищення обсягів лісовідновлення з метою забезпечення відтворення лісового покриву та його екологічних функцій [23,24]. У контексті цих екологічних викликів, Білоцерківське надлісництво демонструє прихильність до принципів сталого розвитку, щорічно відновлюючи близько 150 га нових лісових культур, що є критично важливим для компенсації експлуатаційного навантаження та підтримки екологічної рівноваги регіону[25]. Діяльність Білоцерківського надлісництва є полідетермінованою комплексом взаємозалежних чинників зовнішнього середовища: політико-правових, економічних, соціальних, технологічних та екологічних, вплив яких був значно

посилений внаслідок повномасштабної воєнної агресії та системних державних реформ. Політико-правове середовище створює жорстку вертикаль управління та регулятивну рамку: функціонування підприємства підпорядковане засадам державної політики у сферах лісового господарства, екології та природокористування. Ключовим стратегічним чинником є централізована реформа ДП «Ліси України» (2023–2025 рр.), що передбачає укрупнення філій, зміну підходів до управління, посилення прозорості та цифровізації сектору, зокрема через обов'язковий електронний облік деревини та реалізацію продукції через електронні аукціони («Прозорро.Продажі»). Діяльність регламентується Лісовим кодексом України та Законом «Про охорону навколишнього природного середовища», а також міжнародними вимогами (Боннська, Орхуська, Бернська конвенції та стандарти FSC [27,28,29]). Режим воєнного стану вводить додаткові правові обмеження, включаючи заборону відвідування лісів та підвищені вимоги до охорони територій, тоді як наявність кримінальної відповідальності за незаконні рубки та підпали забезпечує юридичне стримування. Економічне середовище у період 2022–2024 рр. характеризується високою інфляцією, що підвищує собівартість робіт, ПММ та запчастин, а також зростанням витрат на логістику через воєнні ризики. Спостерігається коливання попиту на деревину та обмеженість бюджетного фінансування природоохоронних заходів, що вимагає опори на власні доходи. Незважаючи на це, підприємство демонструє зростання прибутку, що свідчить про ефективне управління та стабільний попит на його продукцію (дрова, технічна деревина, посадковий матеріал), оскільки лісове господарство є життєво важливим регіональним сектором.

Соціальний вплив проявляється у високій залежності місцевого населення від дров паливних, особливо взимку, що посилює соціальну роль надлісництва як постачальника дешевих енергоресурсів. Підприємство також забезпечує рекреаційні території та є важливим роботодавцем. Воєнний час посилює ці чинники: зростає роль лісу як захисного ресурсу, збільшується навантаження на забезпечення оборонних потреб, а очікування громадян щодо прозорості та екологічної відповідальності зростають. Технологічне середовище є визначальним для

конкурентоспроможності, орієнтуючись на модернізацію технічної бази (лісовози, сучасні маніпулятори, сучкорізи), запровадження GPS-навігації та цифрових систем контролю [30,31]. Впровадження електронних систем продажу та удосконалення лісорозсадних технологій (до 2 млн сіянців на рік) прямо впливає на собівартість, безпеку праці та загальну продуктивність. Нарешті, екологічне середовище створює значні виклики: зміна клімату (посухи, ураганні вітри) призводить до збільшення частоти лісових пожеж та поширення шкідників (короїди, грибкові хвороби), вимагаючи збереження біорізноманіття та обмеження суцільних вирубок. Білоцерківське надлісництво відповідає на ці виклики шляхом щорічного відновлення близько 150 га нових культур, підтверджуючи свою прихильність до принципів сталого розвитку. Функціонування Білоцерківського надлісництва як структурної одиниці в системі ДП «Ліси України» є полідетермінованим комплексом взаємозалежних чинників зовнішнього середовища, які значно посилюються в умовах воєнного стану та системної державної реформи.

Політико-правове середовище створює жорстку вертикаль управління та регулятивну рамку. Діяльність підприємства підпорядкована державній монополії та регламентована Лісовим кодексом України і Законом «Про охорону навколишнього природного середовища». Ключовим стратегічним чинником є централізована реформа ДП «Ліси України» (2023–2025 рр.), що передбачає укрупнення філій та цифровізацію сектору, включаючи обов'язковий електронний облік деревини та реалізацію продукції виключно через прозорі електронні аукціони («Прозорро.Продажі»)[26]. Режим воєнного стану вводить додаткові правові обмеження, як-от заборона відвідування лісів, посилені вимоги до охорони територій, а також необхідність залучення ресурсів для оборонних потреб. Підприємство зобов'язане дотримуватися міжнародних вимог, зокрема Боннської, Орхуської та Бернської конвенцій, та стандартів FSC, що підкреслює пріоритет сталого лісового господарства. Жорсткість правового середовища підкріплюється встановленням кримінальної відповідальності за незаконні рубки та підпали. Економічне середовище у 2022–2024 рр. характеризується значною інфляцією, що підвищує собівартість робіт, ПММ та запчастин, а також зростанням витрат на

логістику через воєнні ризики. Спостерігається коливання попиту на деревину та обмеженість бюджетного фінансування природоохоронних заходів. Незважаючи на це, надлісництво демонструє зростання прибутку, що свідчить про ефективне управління та стабільний попит на його продукцію (дрова паливні, технічна деревина), що є критично важливим для регіональної економіки та енергетичної безпеки населення. Соціальний вплив є значним: існує висока залежність місцевого населення від дров паливних, що посилює соціальну роль надлісництва як постачальника дешевих енергоресурсів. Зростають очікування громадян щодо прозорості та екологічної відповідальності, а також потреба у рекреаційних територіях. Воєнний час посилює ці фактори, збільшуючи роль лісу як захисного ресурсу та навантаження щодо забезпечення оборонних потреб. Технологічне середовище визначає якість робіт і конкурентоспроможність. Воно орієнтоване на модернізацію технічної бази (лісовози MAN/MAZ, сучасні маніпулятори) та цифровізацію управління (GPS-навігація, електронні системи продажу). Стратегічно важливим є удосконалення лісорозсадних технологій для забезпечення щорічного відновлення близько 150 га нових культур та виробництва до 2 млн сіянців. Екологічне середовище висуває виклики через зміну клімату (посухи, ураганні вітри), що призводить до збільшення частоти лісових пожеж та поширення шкідників (короїди), вимагаючи збереження біорізноманіття та дотримання принципів сталого розвитку.

Таблиця 2.6

SWOT – аналіз (внутрішні фактори).

№	Сильні сторони	Аргументація за даними аналізу
S1	Суттєве зростання прибутковості у 2023–2024 рр.	ROE: 7,34% → 161,23% → 268,45%; чистий прибуток зріс у 45 разів (2022–2024).
S2	Висока фондвіддача та ефективне використання основних засобів	Фондвіддача: 18,84 → 20,14.
S3	Підвищення матеріаловіддачі та зменшення матеріаломісткості	Матеріаломісткість: 0,40 → 0,31.
S4	Прозорість діяльності (аукціони через Prozorro)	Формує конкурентність, справедливе ціноутворення.
S5	Налагоджена система управління, економічна служба та контроль за витратами	Є структурована ієрархія, службові регламенти, контроль внутрішніх процесів.
S6	Сильна виробнича база та наявність кваліфікованого персоналу	Забезпечує якість робіт, швидкість виконання лісогосподарських операцій.

S7	Позитивна динаміка доходів та нарощування власного капіталу	Дохід: 228 → 262 млн грн.
№	Слабкі сторони	Пояснення
W1	Низька рентабельність у 2022 р.	Початкова неефективність та проблеми з прибутковістю.
W2	Уповільнення оборотності капіталу	1 оборот: 25,6 → 27,9 днів.
W3	Значна залежність від обсягів заготівлі та розрахункової лісосіки	Обмеження встановлюються централізовано.
W4	Висока частка витрат на лісовідновлення та охоронні заходи	Сильно навантажує собівартість.
W5	Недостатня диверсифікація джерел доходів	Основний дохід — реалізація круглого лісу.
W6	Обмежена автономія у прийнятті стратегічних рішень	Вплив Держлісагентства та центрального офісу.

Джерело: розроблено автором.

Аналіз галузевого середовища за Моделлю п'яти сил Портера демонструє, що рівень конкуренції є середнім (виключно на ринку збуту через аукціони), загроза появи нових конкурентів — низькою (через державну монополію), а загроза товарів-замінників — середня, хоча попит на дрова тимчасово зростає. Сила постачальників (ПММ, техніка) та сила покупців (через систему аукціонів) є підвищеними, що обмежує цінову та операційну гнучкість надлісництва. У SWOT-аналізі зовнішнього середовища, Можливості включають: збільшення попиту на деревину для відновлення, розвиток рекреаційних послуг (у перспективі), участь у міжнародних екологічних проєктах та поглиблення цифровізації. Ключові Загрози складають: лісові пожежі та кліматичні ризики, незаконні вирубки, економічна нестабільність та військові ризики, а також підвищення вартості ПММ і техніки.

Підприємство демонструє надзвичайно сильну фінансову динаміку та внутрішню ефективність, про що свідчить вибухове зростання прибутковості у 2023–2024 рр. (S1). Так, рентабельність власного капіталу (ROE) зросла до 268,45%, а чистий прибуток збільшився у 45 разів за аналізований період, що підкріплюється позитивною динамікою загальних доходів (S7). Операційна ефективність також підвищилася завдяки ефективнішому використанню основних засобів (зростання фондівіддачі до 20,14 – S2) та зниженню матеріаломісткості (з 0,40 до 0,31 – S3). Якість та стабільність роботи забезпечується сильною виробничою базою,

кваліфікованим персоналом (S6) та налагодженою системою управління з контролем витрат (S5). Додатковою сильною стороною є прозорість діяльності через використання Prozorro, що гарантує конкурентне ціноутворення (S4). Водночас, підприємство має низку внутрішніх обмежень. Найсуттєвіші з них пов'язані з обмеженою стратегічною автономією через вплив Держлісагентства (W6), що посилює залежність від централізованих обсягів заготівлі та розрахункової лісосіки (W3). Це обмежує можливості самостійного масштабування. Фінансова стійкість під загрозою через недостатню диверсифікацію джерел доходу (W5), оскільки основна виручка надходить лише від реалізації круглого лісу. Також спостерігається уповільнення оборотності капіталу (з 25,6 до 27,9 днів – W2), що знижує ліквідність. Додатковий тиск на собівартість чинять високі витрати на лісовідновлення та охоронні заходи (W4). Низька рентабельність у 2022 році (W1) вказує на те, що висока ефективність була досягнута нещодавно і потребує консолідації.

Таблиця 2.7

SWOT – аналіз (зовнішні фактори)

№	Можливості	Сутність
O1	Зростання ринкових цін на деревину	Дає змогу збільшити виручку і прибуток.
O2	Розвиток глибокої переробки деревини	Додана вартість, нові ринки та підвищена маржа.
O3	Державні програми з лісорозведення та відновлення	Додаткове фінансування та нові робочі проєкти.
O4	Можливість участі в міжнародних екологічних грантах	Фінансування техніки, модернізації, систем моніторингу.
O5	Зростання попиту на дрова паливні	Актуально через енергетичну кризу.
O6	Автоматизація та цифровізація виробничих процесів	Зниження витрат, мінімізація людського фактору.
№	Загрози	Пояснення
T1	Зміна законодавства та податкового навантаження	Підвищення рент, зборів, екоподатків.
T2	Нестабільність макроекономічного середовища та інфляція	Впливає на собівартість, зарплати, вартість матеріалів.

T3	Конкуренція на ринку деревини	Інші лісгоспи, приватні переробники.
T4	Політичні та військові ризики	Впливають на логістику, обсяги виробництва, попит.
T5	Природні ризики: пожежі, шкідники, буревії	Потребують значних витрат на ліквідацію наслідків.
T6	Зміни клімату, що впливають на лісовідновлення	Підвищення собівартості та ризик втрати врожайності молодняків.

Джерело: розроблено автором.

Підприємство функціонує в динамічному зовнішньому середовищі з чіткими можливостями для зростання прибутковості. Головні можливості пов'язані з прямим зростанням доходу завдяки підвищенню ринкових цін на деревину (O1) та стратегічним змінам, таким як розвиток глибокої переробки для збільшення доданої вартості (O2). Додаткове фінансування може бути отримане через державні програми (O3) та міжнародні гранти (O4), які допоможуть модернізувати базу (O6). Водночас, діяльність перебуває під високим тиском макроекономічної та політичної нестабільності. Найбільші загрози включають політичні та військові ризики (T4), які можуть паралізувати логістику та виробництво, а також інфляцію та зміни законодавства (T2, T1), які постійно підвищують собівартість. Оскільки підприємство займається лісовою галуззю, воно також вразливе до природних ризиків (T5) та змін клімату (T6).

Таблиця 2.8

Узагальнена SWOT-матриця (взаємозв'язки)

Матриця	Використання можливостей	Нівелювання загроз
S – Strengths	Використання високої фондівдачі та прибутковості для запуску переробки (S1, S3 → O2).	Використання сучасної техніки та цифровізації для зменшення ризиків пожеж та шкідників (S2, S5 → T5).
W – Weaknesses	Подолання слабкої диверсифікації шляхом розвитку нових видів продукції (W5 → O2).	Зменшення залежності від лісосіки через альтернативні напрями діяльності (W3 → T1, T3).

Джерело: розроблено автором.

Висновок до розділу 2.

У другому розділі здійснено комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності Білоцерківського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України». Досліджено динаміку основних фінансових показників за 2022–2024 роки та встановлено суттєве зростання прибутковості підприємства. Виявлено позитивні тенденції у зростанні чистого прибутку, рентабельності власного капіталу, фондівіддачі та матеріалівіддачі. Аналіз підтвердив підвищення ефективності використання авансованого капіталу й ресурсів, а також зміцнення фінансової стійкості підприємства в умовах структурних змін у лісовій галузі.

РОЗДІЛ III

НАПРЯМИ ЗРОСТАННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Ефективність впливу чинників на формування прибутку підприємства.

Формування та динаміка прибутку Білоцерківського надлісництва у 2022–2024 роках визначаються комплексом взаємопов'язаних економічних, виробничих, фінансових та організаційних чинників. Аналіз показників діяльності засвідчує, що прибуток підприємства збільшувався під впливом як зростання доходів, так і оптимізації витрат, удосконалення використання ресурсів та підвищення ефективності управління. Одним із ключових чинників є динаміка доходу від реалізації продукції, який протягом досліджуваного періоду демонстрував стабільну тенденцію до зростання. Збільшення доходу від 228,0 млн грн у 2022 році до 261,9 млн грн у 2024 році забезпечило розширення фінансової бази підприємства, що створило умови для нарощування обсягів виробництва, поліпшення фінансової стійкості та зростання чистого прибутку[32]. Водночас важливим фактором стало зниження собівартості продукції відносно доходів, що зумовило значне збільшення маржі прибутку. Якщо у 2022 році прибуток становив лише 1,2 млн грн, то вже у 2023 році — 27,6 млн грн, а у 2024 році зріс до 53,7 млн грн, що свідчить про суттєве підвищення економічної результативності. Важливу роль у формуванні прибутку відіграли показники рентабельності, які відображають ефективність використання ресурсів. Зростання рентабельності продукції з 0,5 % у 2022 році до 25,8 % у 2024 році і рентабельності продажів з 0,51 % до 20,5 % відповідно свідчить про суттєве підвищення маржинальності та ефективності цінової та витратної політики [33]. Особливо показовими є зміни у рентабельності активів (ROA) та власного капіталу (ROE). Так, ROA зріс із 3,21 % до 79,40 %, що вказує на різке поліпшення здатності підприємства генерувати прибуток на базі наявних активів. Аналогічно, рентабельність власного капіталу підвищилася з 9,81 % у 2022 році до 163,10 % у 2024 році, що демонструє значну віддачу вкладених ресурсів і зміцнення фінансової привабливості надлісництва. На величину прибутку істотно впливає

ефективність використання оборотного капіталу, яку характеризують коефіцієнт оборотності та тривалість одного обороту. У 2022–2024 роках спостерігалось поступове зниження швидкості обігу капіталу та збільшення тривалості обороту. Хоча такі зміни мають потенційно негативний вплив, їх компенсує суттєве зростання доходів та підвищення рентабельності, завдяки чому уповільнення оборотності не призвело до зниження фінансових результатів. Додатково позитивний вплив справляло зростання фондівіддачі та матеріалівіддачі, що свідчить про ефективніше використання основних засобів та матеріальних ресурсів у виробничому процесі. Серед організаційно-виробничих чинників вагоме значення має модернізація технічної бази, удосконалення технологій та впровадження елементів цифрового управління, що забезпечили підвищення продуктивності праці та зниження питомих витрат[34,35]. Інвестиційна активність, спрямована на розвиток виробничих потужностей і технологічне оновлення, створила передумови для подальшого зростання прибутковості. Розширення активів і зміцнення власного капіталу також позитивно вплинули на фінансові результати, сприяючи підвищенню виробничого потенціалу й зниженню ризиків. Крім того, покращення показників ліквідності та платоспроможності забезпечило стабільність функціонування підприємства та мінімізацію фінансових ризиків, пов'язаних із несвоєчасним виконанням зобов'язань. Це дало змогу уникнути додаткових витрат і створило умови для стійкого формування прибутку [36].

На основі наданих даних фінансової звітності, можна детально проаналізувати ключові фінансові показники підприємства, а саме чистий дохід від реалізації, чистий прибуток та власний капітал, зосереджуючись на динаміці та взаємозв'язку між ними. Чистий дохід від реалізації демонструє помітне зростання протягом досліджуваного періоду з 2022 по 2024 рік. У 2022 році цей показник становив 228 020 тис. грн. У 2023 році відбулося невелике збільшення до 229 562,10, що свідчить про незначну позитивну динаміку. Проте, найбільш значний стрибок спостерігається у 2024 році, коли чистий дохід досяг 261 857,00. Таке суттєве зростання у 2024 році порівняно з попередніми роками може вказувати на успішну

експансію ринку, збільшення обсягів продажів або підвищення ефективності ціноутворення.

Таблиця 3.1

Чистий дохід від реалізації

Рік	Чистий дохід від реалізації
2022	228 020,00 грн
2023	229 562,10 грн
2024	261 857,00 грн

Джерело: розроблено автором.

Чистий прибуток є ключовим індикатором прибутковості діяльності підприємства. В фінансовій звітності 2024 року чистий прибуток склав 53 690,10. Цей показник необхідний для розрахунків, які відображають ефективність використання активів та внесок у зростання власного капіталу, зокрема для обчислення чистої маржі (співвідношення чистого прибутку до чистого доходу від реалізації). Власний капітал відображає частку активів підприємства, що належить її власникам (засновницький та нерозподілений прибуток) [37]. На початок 2024 року загальна сума власного капіталу ("Всього за розділом I") становила 31 956,50. Це значення є сумою початкового залишку статутного/додаткового капіталу (6 970,60 та 24 985,90 відповідно). Згідно з принципами фінансового обліку, чистий прибуток, отриманий за звітний період, збільшує власний капітал компанії (за відсутності виплати дивідендів). У наданій моделі використовується припущення, що весь чистий прибуток за 2024 рік було залишено в капіталі:

Власний капітал на початок 2024 року: 31 956,50. Чистий прибуток за 2024 рік: 53 690,10. Розрахунковий Власний капітал на кінець 2024 року $31\,956,50 + 53\,690,10 = 86\,646,60$. Таким чином, чистий прибуток за 2024 рік спричинив суттєве зростання власного капіталу, майже потроївши його початкове значення, що є

важливим показником успішного фінансового року та зміцнення фінансової стійкості підприємства. Аналіз динаміки чистого доходу від реалізації демонструє чітку тенденцію до значного прискорення зростання у 2024 році [38,39].

Фінансовий аналіз базується на ключових показниках діяльності компанії за 2022–2024 роки, отриманих із внутрішньої фінансової звітності [40].

Таблиця 3.2

Фінансовий аналіз за 2022–2024 роки

Показник	2022 (тис. грн)	2023 (тис. грн)	2024 (тис. грн)	Примітки
Чистий дохід від реалізації (Sales)	228 020,00	229 562,10	261 857,00	Основа для прогнозу продажів.
Чистий прибуток (Net Profit)	н/д	н/д	53 690,10	Використовується для чистої маржі та приросту капіталу.
Власний капітал (на початок 2024)	н/д	н/д	31 956,50	Сума Статутного та Додаткового капіталу на початок 2024 року.

Джерело: розроблено автором.

Для цілей фінансового моделювання зроблено припущення щодо реінвестування прибутку у власний капітал.

Таблиця 3.3

Припущення щодо реінвестування прибутку у власний капітал

Сценарій	Коефіцієнт Утримання (Retention)	Розрахунок Вл. Капіталу на кін. 2024 (тис. грн)
Базовий	100% (Прибуток реінвестується повністю)	$31\,956,50 + 53\,690,10 = 85\,646,60$
Консервативний	80% (20% виплачується як дивіденди)	$31\,956,50 + (53\,690,10 * 0,8) = 74\,908,58$

Джерело: розроблено автором.

Для оцінки майбутнього фінансового стану компанії використано два сценарії, що базуються на різних припущеннях щодо росту, рентабельності та політики дивідендів. Розглянемо базовий сценарій екстраполяції. Цей сценарій припускає, що компанія збереже історичну динаміку росту продажів та поточній високий рівень чистої маржі [41].

Таблиця 3.4

Базовий сценарій екстраполяції

Показник	Значення	Розрахунок	Припущення
Темп росту продажів	7,163%	$(261\,857 / 228\,020)^{\{1/2\}} - 1$	Складений середньорічний темп росту (CAGR) за 2022–2024 рр
Чиста маржа	20,50%	53 690,10 / 261 857	Маржа 2024 року залишається стабільною
Коефіцієнт утримання (Retention)	100%		Весь чистий прибуток реінвестується (нульові дивіденди)

Джерело: розроблено автором.

Цей прогноз екстраполює зростання продажів на рівні 7,163% і зберігає чисту маржу 20,50% за умови 100% реінвестування прибутку.

Таблиця 3.5

Базовий сценарій (прогноз 2024–2034)

Рік	Продажі (Sales) (тис. грн)	Чистий прибуток (Net Profit) (тис. грн)	Власний капітал на початок (OwnCap start) (тис. грн)	Власний капітал на кінець (OwnCap end) (тис. грн)	ROE (%)
2024	261,857.00	53,690.10	31,956.50	85,646.60	168.01
2025	280,614.31	57,536.02	85,646.60	143,182.62	67.18
2026	300,715.24	61,657.44	143,182.62	204,840.06	43.06
2027	322,256.03	66,074.07	204,840.06	270,914.13	32.26
2028	345,339.84	70,807.08	270,914.13	341,721.22	26.14
2029	370,077.18	75,879.13	341,721.22	417,600.34	22.20
2030	396,586.50	81,314.49	417,600.34	498,914.84	19.47
2031	424,994.74	87,139.20	498,914.84	586,054.04	17.47

2032	455,437.91	93,381.15	586,054.04	679,435.18	15.93
2033	488,061.78	100,070.21	679,435.18	779,505.40	14.73
2034	523,022.56	107,238.43	779,505.40	886,743.83	13.76

Джерело: розроблено автором.

Аналізуючи дані, ми бачимо надзвичайно високий ROE у 2024. Показник 168.01% є наслідком високого прибутку (53 690,10 тис. грн) при дуже малому початковому капіталі (31 956,50 тис. грн). Це типово для компаній, які мали значні разові прибутки або починали рік з мінімальною базою капіталу. Динаміка ROE наступні роки різко знижується, оскільки прибуток акумулюється, збільшуючи базу власного капіталу. Тим не менш, він залишається на привабливому рівні (13.76%–26.14%) у довгостроковій перспективі завдяки стабільній високій маржі. До 2034 року власний капітал зростає майже в 28 разів порівняно з початковим капіталом 2024 року, досягаючи 886 743.83 тис. грн, що демонструє потужний потенціал реінвестування [42].

Також розглянемо консервативний сценарій, який вводить корекцію припущень, відображаючи потенційні ризики та політику виплати дивідендів для більшої реалістичності довгострокового прогнозу[43].

Таблиця 3.6

Консервативний сценарій

Показник	Значення	Обґрунтування
Темп росту продажів	5%	Зниження порівняно з історичним CAGR (7.163%) для врахування ринкового насичення/конкуренції.
Чиста маржа	15%	Значне зниження порівняно з 20.50% 2024 року, що відображає ризик одноразового характеру високого прибутку 2024.
Коефіцієнт утримання (Retention)	80%	Припускається, що 20% чистого прибутку буде спрямовано на виплату дивідендів чи інші виплати.

Джерело: розроблено автором.

ROE (2024) залишається незмінним, на 2024 рік (168,01%) залежить від початкового капіталу 2024 та чистого прибутку 2024, які фіксовані. Прогноз демонструє здорове, але помірне зростання. Продажі до 2034 року досягають

426 537,46 тис. Грн. ROE стабілізується на рівні 14,58% - 26.68% у довгостроковій перспективі. Це прийнятний рівень рентабельності, що показує, що навіть за гірших сценаріїв (нижча маржа, виплати) компанія ефективно використовує власний капітал. За 11 років власний капітал зростає до 489 903,34 тис. грн. Це значно менше, ніж у Базовому сценарії, що ілюструє вплив зниженої маржі та політики дивідендів на капіталізацію.

Цей прогноз передбачає ріст продажів на 5%, знижену чисту маржу 15% та політику 80% реінвестування прибутку.

Таблиця 3.7

Консервативний сценарій (прогноз 2024–2034).

Рік	Продажі (Sales) (тис. грн)	Чистий прибуток (15%) (тис. грн)	OwnCap start (тис. грн)	OwnCap end (retained 80%) (тис. грн)	ROFE(%)
2024	261,857.00	53,690.10	31,956.50	74,908.58	168.01
2025	274,949.85	41,242.48	74,908.58	107,902.56	55.06
2026	288,697.34	43,304.60	107,902.56	142,546.24	40.13
2027	303,132.21	45,469.83	142,546.24	178,922.11	31.90
2028	318,288.82	47,743.32	178,922.11	217,116.77	26.68
2029	334,203.26	50,130.49	217,116.77	257,221.16	23.09
2030	350,913.42	52,637.01	257,221.16	299,330.77	20.46
2031	368,459.10	55,268.86	299,330.77	343,545.86	18.46
2032	386,882.05	58,032.31	343,545.86	389,971.71	16.89
2033	406,226.15	60,933.92	389,971.71	438,718.84	15.63
2034	426,537.46	63,980.62	438,718.84	489,903.34	14.58

Джерело: розроблено автором.

Фінансове моделювання вказує на сильний потенціал компанії, але з необхідністю ретельної перевірки якості прибутку 2024 року. Існує висока ймовірність, що частина прибутку 2024 року має одноразовий характер (продаж активів, значні субсидії, дооцінка). Якщо так, то базовий сценарій (20,50% маржі) переоцінює майбутній прибуток. Порівняєм сценарії і ризики:

Таблиця 3.8

Порівняння сценаріїв та ризику

Показник	Базовий (Оптимістичний)	Консервативний (Реалістичний)	Різниця
Продажі 2034	523 022,56 тис. грн	426 537,46 тис. грн	↓18,5%
Чиста маржа (стабілізована)	20,50%	15,00%	↓5,5п.п
Власний Капітал 2034	886 743,83 тис. грн	489 903,34 тис. грн	↓44,75%
ROE 2034	13,76%	14,58%	↑0,82 п.п

Джерело: розроблено автором.

Різниця майже у 45% у накопиченому капіталі між сценаріями підкреслює критичний вплив чистої маржі та політики дивідендів. Цікаво, що ROE 2034 у консервативному сценарії трохи вищий, ніж у базовому. Це пояснюється тим, що, хоча прибуток нижчий, база капіталу (знаменник) у Консервативному сценарії також значно менша через політику дивідендів, що зберігає відносно високу рентабельність. Рекомендовано розмежувати операційний дохід від одноразових статей у фінансовій звітності 2024 року. Це дасть змогу визначити реальну, стійку чисту маржу компанії. Доцільно формалізувати політику реінвестування/дивідендів. Рекомендується залишати у бізнесі 70% – 90% чистого прибутку, доки власний капітал не досягне рівня, достатнього для фінансування запланованих стратегічних інвестицій. При масштабуванні продажів за рахунок зовнішніх запозичень обов'язково розробити додаткові сценарії, що включають значні фінансові витрати (відсоткові платежі). Це допоможе точно оцінити їхній вплив на чистий прибуток і, відповідно, ROE.

3.2. Використання сучасних методів аналізу та моделювання для реінвестування прибутку

Розглянемо довгостроковий прогноз валового прибутку (Gross Profit, GP) на період з 2024 по 2034 рік, розрахований за двома ключовими сценаріями: оптимістичним та консервативним[44]. Базове значення GP на початок періоду (2024 рік) становить 79 610 тис. грн (Джерело: фінансовий звіт "2023 - 2024" додаток А – В). Оптимістичний сценарій ґрунтується на припущенні збереження високого темпу зростання, який був зафіксований на переході між звітними періодами (2023 - 2024). Річний темп зростання (r) фіксується на рівні 36.24%.

Таблиця 3.9

Прогноз GP — Оптимістичний Сценарій ($r = 36.24\%$)

Рік	GP (тис. грн)	Приріст (%)
2024	79 610.00	—
2025	108 460.66	36.24%
2026	147 766.81	36.24%
2027	201 317.50	36.24%
2028	274 274.96	36.24%
2029	373 672.21	36.24%
2030	509 091.02	36.24%
2031	693 585.60	36.24%
2032	944 941.02	36.24%
2033	1 287 387.65	36.24%
2034	1 753 936.93	36.24%

Джерело: розроблено автором.

Цей сценарій демонструє "вибухове" зростання валового прибутку, що є очікуваним математичним наслідком екстраполяції великого, одноразового стрибка, зафіксованого у базовому періоді. До 2034 року GP зростає майже у 22 рази. Хоча цей прогноз є обнадійливим і може бути досягнутий лише за умови збереження надзвичайно високої динаміки ринку та ефективності бізнес-моделі, для довгострокового планування він має розглядатися як верхня межа потенціалу. З фінансової точки зору, такий високий рівень стійкого зростання є менш імовірним на довгому горизонті. Консервативний сценарій передбачає більш реалістичний та стійкий річний темп зростання GP на рівні 12%. Це помірне зростання враховує потенційні ринкові коливання, збільшення конкуренції та ефект масштабу, який може уповільнити швидкість зростання з часом [45].

Таблиця 3.10

Прогноз GP — Консервативний Сценарій (r = 12%)

Рік	GP (тис. грн)	Приріст (%)
2024	79 610.00	—
2025	89 163.20	12.00%
2026	99 862.78	12.00%
2027	111 846.32	12.00%
2028	125 267.88	12.00%
2029	140 300.02	12.00%
2030	157 136.02	12.00%
2031	175 992.35	12.00%
2032	197 111.43	12.00%
2033	220 764.80	12.00%
2034	247 256.58	12.00%

Джерело: розроблено автором.

Цей сценарій вважається більш реалістичним для довгострокового горизонту планування. Він передбачає, що до 2034 року валовий прибуток зросте приблизно у 3.1 рази. Консервативний прогноз є надійнішою основою для оцінки майбутніх фінансових потреб, здатності обслуговувати борги та планування капітальних інвестицій. Саме його слід використовувати як базовий у моделях чутливості та при прийнятті рішень щодо довгострокового фінансування. Тепер розглянемо модель оцінки щорічного економічного ефекту від залучення банківського кредиту, виходячи з різних розмірів позики, процентних ставок та очікуваної рентабельності інвестованого капіталу (ROIC). Модель призначена для оцінки впливу кредиту на збільшення валового прибутку (GP), використовуючи такі ключові параметри та розрахункові показники. Для аналізу впливу розміру кредиту (1 000, 5 000 та 10 000 тис. грн) залучаються два припущення щодо рентабельності інвестованого капіталу (ROIC): консервативне (20%) та оптимістичне (35%). Цей показник визначає додатковий GP, отриманий як відсоток від суми кредиту. Також варіюються процентні ставки (10%, 15% та 20% річних). Модель розрахована для схеми платежів Interest-Only, коли протягом року сплачуються лише відсотки, а тіло кредиту не амортизується. Ключові розрахункові показники включають: додатковий

GP (визначається як Кредит * ROIC), Процентні витрати (розраховуються як Кредит * Процентна ставка) та чистий щорічний ефект (Додатковий GP - процентні витрати). Крім того, як простий індикатор повернення інвестиції за рахунок додатково згенерованого GP (чистого від відсоткових витрат), використовується простий термін окупності (Payback), що дорівнює Кредит / Чистий Щорічний Ефект. [46,47].

Таблиця 3.10

Ключові результати моделі впливу кредиту (усі числа — тис. грн, payback — роки)

Loan (тис. грн)	Rate (%)	Add GP (20%)	Add GP (35%)	Interest (тис. грн)	Net (20%)	Net (35%)	Payback (20%)	Payback (35%)
1 000	10%	200	350	100	100	250	10.0 yr	4.0 yr
1 000	15%	200	350	150	50	200	20.0 yr	5.0 yr
1 000	20%	200	350	200	0	150	— (∞)	6.67 yr
5 000	10%	1 000	1 750	500	500	1 250	10.0 yr	4.0 yr
5 000	15%	1 000	1 750	750	250	1 000	20.0 yr	5.0 yr
5 000	20%	1 000	1 750	1 000	0	750	— (∞)	6.67 yr
10 000	10%	2 000	3 500	1 000	1 000	2 500	10.0 yr	4.0 yr
10 000	15%	2 000	3 500	1 500	500	2 000	20.0 yr	5.0 yr
10 000	20%	2 000	3 500	2 000	0	1 500	— (∞)	6.67 yr

Джерело: розроблено автором.

Головний висновок моделі полягає у визначенні критерію ефективності (точки беззбитковості): інвестиція є економічно вигідною (тобто Чистий Щорічний Ефект > 0) лише за умови, що рентабельність інвестованого капіталу (ROIC) перевищує процентну ставку кредиту. Наприклад, якщо ROIC дорівнює Interest Rate і становить 20% (як для кредиту 10 000 тис. грн), Додатковий GP (2 000 тис. грн) лише покриває процентні витрати (2 000 тис. грн), а чистий ефект дорівнює нулю. У моделі Interest-Only така ситуація означає, що проєкт неефективний, оскільки не генерує додаткового прибутку для покриття операційних витрат чи амортизації тіла кредиту. Вплив ROIC на термін окупності значний: при високому ROIC (35%) проєкти стають окупними значно швидше (Payback становить 4–6 років) навіть за високих ставок (20%). Натомість, низький ROIC (20%) у поєднанні з помірними ставками (15%) суттєво збільшує термін окупності до 20 років. Загалом, чим менша

різниця між ROIC та процентною ставкою, тим довший термін окупності. Це підтверджується порівнянням для кредиту 5 000 тис. грн: різниця у 25 відсоткових пунктів (ROIC 35%, Rate 10%) забезпечує Payback за 4 роки, тоді як різниця лише у 5 відсоткових пунктів (ROIC 20%, Rate 15%) продовжує термін окупності до 20 років. Приклад впливу на загальний фінансовий звіт (2025 рік) ілюструє, як залучення кредиту впливає на валовий прибуток (GP) та прибуток до оподаткування, використовуючи дані з консервативного сценарію становить 89 163,2 тис. грн. [48]. Розглядається сценарій кредитування, залучення кредиту в 5 000 тис. грн під ставку 15% з очікуваним ROIC 20%. Фінансовий вплив наступний: на Валовий Прибуток (GP) додатково генерується 1 000 тис. грн (додатковий GP = $5\,000 * 20\%$), що збільшує новий GP з кредитом до 90 163,2 тис. грн ($89\,163,2 + 1\,000$). Водночас, на фінансовий результат впливають процентні витрати в розмірі 750 тис. грн ($5\,000 * 15\%$), які зменшують фінансовий результат до оподаткування. Таким чином, чистий щорічний ефект (різниця між додатковим GP та процентними витратами) становить +250 тис. грн ($1\,000 - 750$). За таких параметрів кредит вважається виправданим, оскільки генерує позитивний чистий ефект (250 тис. грн). Проте, термін окупності інвестиції становить 20 років, що робить проєкт високоризиковим через його довгостроковість та вимагає абсолютної впевненості у стабільності ROIC і процентних ставок протягом усього цього періоду. Рекомендації та Практичні кроки для мінімізації ризиків та максимізації фінансової вигоди включають верифікацію реального ROIC шляхом детального розрахунку очікуваного додаткового GP від конкретних капітальних вкладень (наприклад, модернізації обладнання). Це необхідно, оскільки умовні оцінки ROIC (20–35%) мають бути замінені фактичними числами, заснованими на технологічних планах і попиті, а кредит варто залучати, лише якщо реальний ROIC надійно перевищує ставку. Далі, потрібен аналіз структури кредиту: хоча модель Interest-Only покращує короткостроковий грошовий потік, обов'язково слід розрахувати варіант з ануїтетними платежами, які передбачають щорічну амортизацію тіла кредиту, для оцінки річного фінансового навантаження та уникнення проблем із ліквідністю. Важливим є пошук альтернативних джерел фінансування (лізинг, державні

програми, гранти), оскільки вони можуть мати нижчу ефективну ставку чи кращі умови погашення, ніж банківський кредит під 15–20%. Рекомендується також провести аналіз чутливості, змінюючи ключові параметри (ROIC +/- 5 п.п. та ставку +/- 5 п.п.), щоб визначити «точку беззбитковості» — максимальну ставку, при якій чистий ефект залишається позитивним. В рамках стратегії позики варто розглядати невеликі позики (1 000 тис. грн) як пілотні проєкти для швидкої перевірки гіпотези ROIC на практиці; великі ж позики вимагають найвищої впевненості у прогнозованому ROIC та достатньо короткого горизонту окупності[49]. Поточний стан компанії характеризується мінімальними фінансовими витратами та відсутністю процентного тягаря, з базовим GP на 2024 рік 79 610 тис. грн. Умова виправданості кредиту полягає в тому, що ROIC обов'язково має перевищувати Ставку Кредиту (у моделі Interest-Only), оскільки інакше підприємство сплачуватиме відсотки без чистого економічного зростання валового прибутку. Високі Ставки/Великі Кредити вигідні лише за умови досягнення дуже високого ROIC(= 35%), інакше їхня вигідність є мінімальною [50].

Висновок до розділу 3.

У третьому розділі визначено ключові чинники, що мають вирішальний вплив на формування та зростання прибутку підприємства. Обґрунтовано доцільність використання сучасних методів економічного аналізу та моделювання для підвищення ефективності управління прибутком. Запропоновано практичні рекомендації, спрямовані на оптимізацію витрат, підвищення ефективності використання ресурсів та вдосконалення процесів реінвестування прибутку. Реалізація запропонованих заходів сприятиме зростанню прибутковості Білоцерківського надлісництва та забезпеченню його сталого економічного розвитку.

ВИСНОВКИ

У ході виконання кваліфікаційної роботи було здійснено комплексне дослідження теоретичних засад формування прибутку підприємства, проведено ґрунтовний аналіз фінансово-господарської діяльності Білоцерківського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України», а також визначено ключові внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на динаміку та рівень його прибутковості. Проведене дослідження дозволило встановити, що прибуток є не лише результативним показником діяльності підприємства, а й фундаментальною економічною категорією, яка відображає ефективність використання ресурсів, конкурентоспроможність продукції, результативність управлінських рішень і здатність підприємства адаптуватися до умов ринкового середовища. Аналіз теоретичних підходів до визначення чинників прибутковості засвідчив, що сучасне трактування прибутку формується під впливом класичних, неокласичних, інституціональних і поведінкових економічних теорій, а також концепцій інноваційного розвитку. Усі вони підкреслюють важливість ефективного управління ресурсами, ролі підприємця та інновацій, а також значення інституційного середовища у формуванні фінансових результатів. У роботі обґрунтовано, що системний вплив на прибуток мають як зовнішні чинники (макроекономічні умови, ринкова кон'юнктура, конкуренція, законодавча база, природно-кліматичні умови), так і внутрішні (структура витрат, ефективність виробництва, рівень технологічного забезпечення, кваліфікація персоналу, організація менеджменту). За результатами аналізу господарської діяльності Білоцерківського надлісництва встановлено, що підприємство функціонує у складному середовищі державного лісового сектору, який поєднує виробничі, екологічні та соціальні функції. Значний вплив на його економічні результати мають обсяги лісозаготівлі, структура рубок, ефективність лісовідновлення, рівень організації виробничих процесів, дотримання екологічних вимог, а також можливості реалізації лісопродукції через електронні аукціони. Проведений аналіз підтвердив, що діяльність надлісництва характеризується високим рівнем виробничої диверсифікації та значним обсягом планових лісгосподарських заходів,

однак потребує подальшої оптимізації процесів, спрямованої на зниження собівартості, підвищення продуктивності та раціональне використання природних ресурсів. У ході дослідження було визначено ключові чинники, які мають найбільший вплив на формування прибутку підприємства. До них належать: ефективність організації лісозаготівельних робіт; структура і якість деревини, що реалізується; рівень технологічного забезпечення; логістичні витрати; продуктивність праці; втрати від непродуктивних витрат та недосконалість виробничих процесів; кліматичні ризики; зміни у законодавстві; конкурентна ситуація на ринку деревини. Особливої уваги потребує система управління витратами, оскільки саме оптимізація собівартості є одним із найбільш ефективних інструментів підвищення прибутковості в умовах обмежених можливостей екстенсивного розвитку. Важливим практичним результатом роботи стало формування рекомендацій, спрямованих на підвищення прибутку Білоцерківського надлісництва. Запропоновані напрями охоплюють удосконалення управлінської діяльності, модернізацію виробничих процесів, підвищення рівня цифровізації операцій, впровадження інноваційних технологій у лісівництві, оптимізацію структури рубок та підвищення ефективності збуту через розширення каналів реалізації й зростання ступеня переробки деревини. Обґрунтовано, що саме інтенсивні чинники – технологічна модернізація, раціональне використання ресурсів, удосконалення системи обліку витрат і підвищення кваліфікації персоналу – здатні забезпечити довгострокове і стале зростання прибутковості підприємства.

Безпосередньо, у третьому розділі роботи здійснено комплексне обґрунтування напрямів підвищення прибутковості Білоцерківського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» на основі результатів аналізу зовнішніх і внутрішніх чинників, динаміки фінансових показників та використання інструментів економіко-математичного моделювання. Отримані результати дали змогу сформулювати цілісну картину того, яким чином поєднання виробничих, ресурсних, управлінських та ринкових факторів впливає на формування кінцевого фінансового результату підприємства. Проведене оцінювання показало, що впродовж 2022–2024 рр. надлісництво продемонструвало стійку позитивну динаміку

прибутковості, що стало наслідком як оптимізації внутрішніх процесів, так і раціонального використання природно-ресурсного потенціалу. Найсуттєвіший вплив на приріст прибутку мали інтенсивні чинники: підвищення продуктивності використання основних засобів, збільшення матеріаловіддачі, зниження матеріаломісткості, а також зростання ефективності перерозподілу фінансових ресурсів. Стратегічну роль відіграли заходи з удосконалення збутової політики, підвищення конкурентоспроможності продукції та розширення ринкової присутності через електронні аукціони. Важливим етапом дослідження стала оцінка результативності впливу ключових чинників на формування прибутку. Виявлено, що найбільш вагомими внутрішніми драйверами є обсяги реалізації продукції, рівень собівартості, продуктивність праці та оборотність капіталу. Зовнішні чинники продовжують чинити істотний тиск на фінансові результати підприємства: інфляційні коливання, зміни у податковому та природоохоронному законодавстві, конкуренція на ринку деревини та природно-кліматичні ризики. Проте підприємство виявило здатність ефективно адаптуватися до зовнішнього середовища за рахунок зміцнення внутрішнього потенціалу, застосування сучасних управлінських інструментів, прозорості комерційних операцій і посилених заходів ресурсозбереження. У межах розділу також використано сучасні методи економічного аналізу й моделювання, які дали можливість кількісно оцінити вплив основних факторів на кінцевий прибуток та визначити оптимальні напрямки його зростання. Моделювання підтвердило, що найбільш вагомий позитивний ефект забезпечується за рахунок зниження собівартості та збільшення обсягів реалізації, тоді як екстенсивні фактори (збільшення ресурсів, нарощення виробничих площ) мають нижчу ефективність порівняно з інтенсивними. Це узгоджується зі світовими тенденціями розвитку лісового сектору, орієнтованими на інноваційність, точне планування та технологічну модернізацію. На основі проведених розрахунків сформовано ключові напрями підвищення прибутковості підприємства. Серед них: упровадження сучасних технологій лісозаготівлі та автоматизації виробничих процесів; підвищення точності планування лісосічного фонду та оптимізації витрат; розвиток глибокої переробки деревини задля формування доданої вартості;

удосконалення системи збуту та цифровізація логістичних операцій; розширення участі в програмах міжнародної технічної допомоги та екологічних грантах; підвищення кваліфікації персоналу та зміцнення системи мотивації. Результати проведеного дослідження підтверджують, що підвищення прибутковості Білоцерківського надлісництва можливе лише за умови поєднання економічної раціональності, ресурсоефективності та екологічної відповідальності. Комплексний підхід до управління фінансовими результатами, орієнтований на довгострокову стійкість, дозволить підприємству зміцнити конкурентні позиції, забезпечити стале лісокористування та внести вагомий внесок у розвиток лісового сектору України. Отримані висновки та рекомендації можуть бути використані не лише у діяльності Білоцерківського надлісництва, а й у практиці інших лісогосподарських підприємств, що підтверджує практичну значущість дослідження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Оксана Тулай, Мар`ян Тріпак. Прибуток підприємства: теоретико-прагматичні аспекти. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/19356/1/%D0%A2%D1%83%D0%BB%D0%B0%D0%B9%20%D0%9E..pdf> (дата звернення: 14.07.2025).
2. Блауг М. Смит, Адам // Great Economists before Keynes: An introduction to the lives & works of one hundred great economists of the past. СПб.: Экономикус, 2008.
3. Буххольц Тодд. New ideas from Dead Economists: An introduction to modern economic thought. Penguin Books, 1999.
4. Bussing-Burks Marie. Influential Economists. Minneapolis: The Oliver Press, 2003.
5. Г.М. Григорян, О.О. Губарев, Т.Є. Калашник, В.Ю. Кривобок. Історія економіки та економічної думки: навчальний посібник. Харків, 2010. 316 с.
6. А.М. Ващипін, П.Й. Мясловській, Б.М. Шевчик і т.д. ; Історія економічних вчень: навчальний посібник. Львів: «Новий світ – 2000», 2011. 157-182 с.
7. Schumpeter J. Business Cycles: A Theoretical, Historical and Statistical Analyses of Capitalist Process, 1987. 226 с.
8. А. Маслюківська. Інноваційна теорія Йозифа Шумпетера – КНУ ім. Шевченка., Київ 2013. 112 с.
9. Інституціональна економіка. URL: <https://studfile.net/preview/5784748/page:5>
10. Герасимчук В. Г. Стратегічне управління підприємством. КНЕУ, 2010.
11. Мазаракі А. А., Лігоненко Л. О., Ушакова Н. М. Економіка торговельного підприємства. Підр. - К." Хрещатик", 1999. 336 с.
12. Романова Т.В., Даровський Є.О. Чинники, що впливають на збільшення прибутку підприємств України в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2015. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>
13. Гладка Л. І. Управління прибутком в сучасних умовах / Л. І. Гладка, М. О. Домащенко, М. В. Ковальова // Економіка і регіон: наук. вісник

- Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка, 2012. № 1(32). 18-23 с.
14. Лобан Л. А. Економіка підприємства: навчальний посібник. М. : Сучасна школа, 2011. 432 с.
 15. План лісоуправління. URL: <https://e-forest.gov.ua/wp-content/uploads/2025/06/Plan-Lisoupravlinnia-Bilotserkivske-nadlisnytstvo.pdf>
 16. Київське обласне управління лісового та мисливського господарства. URL: <https://kyivlis.gov.ua/dp-bilotserkivskyj-lisgosp> (дата звернення: 10.07.2025).
 17. Сайт міста Біла Церква. URL: <https://www.04563.com.ua/catalog/index/53412/bilocerkivske-lisove-gospodarstvo> (дата звернення: 25.07.2025).
 18. Державно-підприємницьке партнерство: підручник. Юхименко П.І., Шуст О.А., Однорог М.А., Батажок С.Г., Рибак Н.О. та ін. За заг. ред. д.е.н., професора Шуст О.А., Київ: Вид. «Центр учбової літератури», 2022. 500 с.
 19. Державно-підприємницьке партнерство в умовах формування інституціонального порядку децентралізації: монографія. Юхименко П. І., Шуст О. А., О.А., Однорог М.А., Батажок С.Г., Рибак Н.О. та ін. За заг. ред. д.е.н., професора Шуст О.А. Біла Церква, БНАУ, 2022. 464 с.
 20. Прибуковість і рентабельність підприємства. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/01000zxj-df96.doc.html> (дата звернення: 16.07.2025).
 21. Цифровізація публічного управління в Україні. URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/view/1109> (дата звернення: 16.07.2025).
 22. Цифровізація управління організаціями. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3107> (дата звернення: 16.07.2025).
 23. Сучасні проблеми екологічної психології. URL: http://ecopsy.com.ua/data/conf_2021/tezy_ecopsy_14-15_05_2021.pdf (дата звернення: 16.07.2025).

24. Сучасна екологічна політика. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/27073/1/%D0%96%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf> (дата звернення: 23.08.2025).
25. Про внесення змін до деяких законів України щодо заборони суцільних рубок. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249-20#Text> (дата звернення: 24.07.2025).
26. Політико-правове середовище. URL: <https://studfile.net/preview/7835048/page:3/> (дата звернення: 18.07.2025).
27. Лісовий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3852-12/ed20170310> (дата звернення: 30.07.2025).
28. Про охорону навколишнього природного середовища. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1264-12>
29. Перелік нормативно – правових актів. URL: <https://zak.dei.gov.ua/post/269> (дата звернення: 29.08.2025).
30. Про затвердження правил охорони праці для працівників лісового господарства та лісової промисловості. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1084-05#Text> (дата звернення: 02.09.2025).
31. Загальна інформація про лісництво. URL: <https://e-forest.gov.ua/wp-content/uploads/2025/02/Plan-lisoupravlinnia-3.pdf> (дата звернення: 16.07.2025).
32. Фінансовий аналіз: підручник / за ред. І.А. Бланка. Київ: Ніка-Центр, 2020. 640 с.
33. Управління прибутком підприємства: навч. посіб. Бланк І.А. Київ: Ніка-Центр, 2019. 448 с.
34. Фінанси підприємств. URL: [URL:https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2356/1/%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8%20%D0%BF%D1%96](https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2356/1/%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8%20%D0%BF%D1%96)

[%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2.pdf](#) (дата звернення: 30.08.2025).

35. Методика фінансового аналізу: навч. посіб. Шеремет А.Д., Сайфулін Р.С. Київ: КНЕУ, 2018. 412 с.
36. Економічний аналіз: теорія і практика: підручник. Крамаренко Г.О., Грачов Ю.В. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 512 с.
37. Чистий прибуток. Розрахунок та використання у фінансовому плануванні. URL: <https://www.softinform.com.ua/news/chystyi-prybutok-rozrakhunok-ta-vykorystannia-u-finansovomu-planuvanni/>
38. Фінансовий аналіз: підручник, за ред. І.А. Бланка. Київ: Ніка-Центр, 2020. 640 с.
39. Управління прибутком підприємства: навч. посіб. Бланк І.А. Київ: Ніка-Центр, 2019. 448 с.
40. Фінанси підприємств: підручник, за заг. ред. А.М. Поддєрьогіна. Київ: КНЕУ, 2021. 520 с.
41. Базовий сценарій екстраполяції фінансових показників компанії. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8333/%D0%A4%D1%96%D0%BD.%20%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7.pdf?sequence=1&isAllowed=y> / (дата звернення: 18.08.2025).
42. Комплексний фінансовий аналіз. URL: <https://inconsulting.com.ua/uk/inshi-poslugi/fnansov-poslugi/kompleksnii-fnansovii-analz-ta-analz-efektivnost-bznesu.html> (дата звернення: 25.07.2025).
43. Комплексний аналіз фінансової діяльності підприємства. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstreams/1c0a7235-4dcd-4ec1-9d76-ab2f4e891021/download> (дата звернення: 16.07.2025).
44. Прогнозування прибутку підприємства. URL: <https://naub.oa.edu.ua/prohnozuvannya-prybutku-pidpryyemstva/> (дата звернення: 23.07.2025).

45. Бланк І. А. Управління інвестиційним процесом. Київ: Ніка-Центр, 2021. 736 с.
46. Поддєрьогін А. М. (ред.) Фінанси підприємств. Київ: КНЕУ, 2021. 520 с.
47. Білика М. Д., Костирко Л. А. Інвестування: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 392 с.
48. Бланк І. А. Управління прибутком підприємства. Київ: Ніка-Центр, 2019. 448 с.
49. Філімоненков О. С. Економічна оцінка інвестицій: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 312 с.
50. Рентабельність. Сутність та показники. URL: <https://analizua.com/metodyka-rozrakhunku-2/229-rentabelnist> (дата звернення: 16.07.2025).

ДОДАТКИ